

Zenový Mistr
Seung Sahn

Cesta lidí

*Přicházejí s prázdnýma rukama,
odcházejí s prázdnýma rukama, takoví jsou lidé.*

Když se narodíš, odkud přijdeš?

Když zemřeš, kam jdeš?

Život je jako plující oblak, který se objeví.

Smrt je jako plující oblak, který zmizí.

Plující oblak sám původně neexistuje.

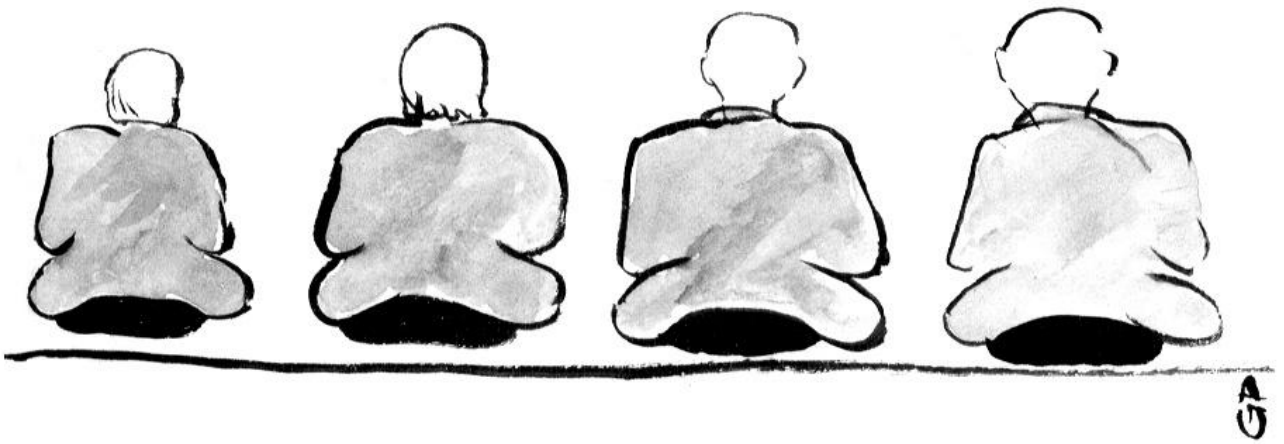
Život a smrt, příchod a odchod, jsou také takové.

Je tu však něco, co zůstává čisté a jasné.

*Nezávisí na přicházení a odcházení
a nezávisí ani na životě a na smrti.*

Co to je?

Dvanáct bran

*První brána
Džo Džuův pes*

Kdosi se zeptal zenového Džo Džua: „Má pes buddhovskou přirozenost?“

Džo Džu odpověděl: „Mu!“ (=Ne!)

1. Buddha řekl, že vše má buddhovskou přirozenost. Džo Džu řekl, že pes buddhovskou přirozenost nemá.

Co z toho je správné?

2. Džo Džu řekl: „Mu!“ Co to znamená?

3. Má pes buddhovskou přirozenost?

KOMENTÁŘ: Ticho je lepší než svatost. Otevřete-li ústa, je to velká chyba. Jestliže však chybu použijete k záchraně všech bytostí, je to zen.

*Druhá brána
Džo Džuovo umývání misek*

Jednou přišel za zenovým mistrem Džo Džuem mnich a řekl mu:

„Mistře, právě jsem vstoupil do kláštera. Prosím, dejte mi učení.“

Džo Džu se zeptal: „Už jsi snídal?“

„Ano,“ odpověděl mnich.

„Tak si umyj své misky,“ řekl Džo Džu.

Mnich dosáhl probuzení.

1. Čeho mnich dosáhl?

2. Kdybyste byli tím mnichem, jak byste Džo Džuovi odpověděli?

KOMENTÁŘ: Snídaně je ráno, oběd v poledne a večere večer. Rozumíte svému úkolu, když je po jídle? Tak to udělejte.

*Třetí brána
Song Am Eon volá mistra*

Zenový mistr Song Am Eon sedával každý den v sále dharmy obrácen k modré hoře.

Pokaždé na sebe volal: „Mistře!“

A odpovídal si: „Ano?“

„Musíš udržovat čistou mysl!“

„Ano!“

„Nenech se nikdy nikým zmást, ať jsi kdekoli!“

„Ano! Ano!“

1. Co to znamená „Mistře!“?

2. Song Am Eon na sebe volal a odpovídal si – to jsou dvě mysli. Která z nich je pravý mistr?

KOMENTÁŘ: Hloupost, hloupost! Kdo rozumí ženské a mužské tváři? Umyjte si obličej a vše se jasně objeví.

*Čtvrtá brána
Bódhidharma nemá vousy*

Zenový mistr Hok Am se ptával svých žáků: „Proč nemá Bódhidharma vousy?“

1. Jaká je Bódhidharmova původní tvář?
2. Proč nemá Bódhidharma vousy?

KOMENTÁŘ: Tři roky po své smrti se Bódhidharma vrátil do Indie a nesl si s sebou hůl a botu. Nikdy nezemřel. Kde je teď? Dávejte pozor.

*Pátá brána
Hyang Eomův „člověk na stromě“*

Mistr Hyang Eom řekl: „Představte si, že na stromě visí člověk. Drží se za zuby, ruce i nohy má svázané a nemůže se jimi dotknout stromu. Pod strom přijde jiný člověk a ptá se ho: Proč přišel Bódhidharma do Číny?“

Pokud člověk na stromě otevře ústa, aby odpověděl, spadne a přijde o život. Když neodpoví, nesplní svou povinnost odpovědět na otázku a bude zabit.

1. Kdybyste na stromě viseli vy, jak byste zůstali naživu?

KOMENTÁŘ: „Aigo, aigo, aigo!“ Kdo zemřel? Vaše matka nebo váš syn? Objevuje se to jasně přímo před vámi.

*Šestá brána
Odklepávání popela na Buddhu*

Někdo přijde do zenového centra. Zapálí si cigaretu, vyfukuje kouř a odklepává popel na Buddhu. Uvidí ho opat a zvolá: „Zbláznil jste se? Proč odklepáváte popel na Buddhu?“

„A proč ne? Všechno je Buddha,“ odpoví muž.

1. „Všechno je Buddha.“ Co to znamená?
2. Proč ten člověk odklepává popel na Buddhu?
3. Pokud byste v tu chvíli stáli před ním, co byste udělali?

KOMENTÁŘ: Jak potkáte Buddhu? Kam vyhodíte popel? Je to vše velmi jasné. Vaše správné působení je vždy přímo před vámi.

Sedmá brána
Tři Ko Bongovy brány

První: Slunce na obloze svítí všude. Proč ho zakrývá mrak?

Druhý: Každý má svůj stín, který ho následuje. Jak můžete na svůj stín nevzkročit?

Třetí: Celý vesmír je v plamenech. Pomocí jakého druhu samádhi uniknete spálení?

KOMENTÁŘ: Slunce, měsíc, hvězdy, hory a voda, vše je úplné. Jestliže se jedna mysl objeví, je to velká chyba. Jestliže jedna mysl zmizí, pak se dívání a poslouchání stanou pravdou. Nic nevytvářejte. Pouze se dívejte, poslouvejte, pouze to dělejte.

Osmá brána
Duk Sahn si nese misky

Jednoho dne vešel mistr Duk Sahn se svými miskami do sálu dharmy. Uviděl to hospodář Seol Bong a řekl: „Mistře, zvon ještě nezazněl a do bubnu nikdo neudeřil. Kam jdete s těmi miskami?“ Duk Sahn se otočil a vrátil se do svého pokoje.

Hospodář o tom vyprávěl hlavnímu mnichovi Am Duovi. Am Du řekl: „Velký mistr Duk Sahn nerozumí poslednímu slovu.“

Duk Sahn se o tom dozvěděl a nechal si Am Du zavolat. „Ty se mnou nesouhlasíš?“ zeptal se. Am Du mu něco zašeptal do ucha. Duk Sahnovi se ulevilo.

Když následujícího dne pronášel Duk Sahn řeč dharmy, byl jako vyměněný. Am Du předstoupil před shromážděné mnichy, hlasitě se smál, tleskal rukama a volal: „Hurá! Skvělé! Starý mistr pochopil poslední slovo. Teď už ho nikdo nedostane.“

1. Co bylo to poslední slovo?
2. Co zašeptal Am Du mistrovi do ucha?
3. Jak se mistrova řeč lišila od předchozích?
4. Kdybyste byli Duk Sahnem a Seol Bong by se vás zeptal, kam se těmi miskami jdete, jak byste odpověděli?

KOMENTÁŘ: Tři psi si vzájemně honí v kruhu oháňku, následují pach a hledají žrádlo.

Devátá brána
Nam Čeon zabíjí kočku

Jednou se mniši z východní a západní části kláštera hádali o kočku. Když to uslyšel mistr Nam Čeon, popadl kočku do jedné ruky, druhou rukou vytáhl nůž a řekl: „Poslouvejte mě! Stačí jedno jediné slovo a nechám tu kočku být. Když mi ho neřeknete, zabiju ji!“

Nikdo nebyl schopen odpovědět, a tak Nam Čeon kočku zabil.

Ten večer se vrátil do kláštera Nam Čeonův žák Džo Džu a když se od mistra dozvěděl, co se přihodilo, zul si boty, dal si je na hlavu a odešel.

Nam Čeon si povzdychl: „Kdybys tam v tu chvíli byl, mohl jsem tu kočku zachránit.“

1. Nam Čeon pravil: „Řekněte jediné slovo!“ Co byste v tu chvíli udělali?

2. Džo Džu si položil boty na hlavu. Co to znamená?
3. Proč tento zenový mistr vysoké třídy porušil předpisy a kočku zabil?

KOMENTÁŘ: Nam Čeon, Džo Džu a všichni žáci jsou mrtví. Kočka mňouká „mňau, mňau.“

*Desátá brána
Myš žere kočičí žrádlo*

Seung Sahn navštívil svého učitele, zenového mistra Ko Bonga. Ko Bong mu dával mnoho obtížných kong-anů a Seung Sahn na ně lehce odpovídal. Po mnoha výměnách Ko Bong prohlásil: „Dobrá, mám poslední otázku. Myš žere kočičí žrádlo, ale kočičí miska je rozbitá. Co to znamená?“ Seung Sahn dal mnoho odpovědí, ale na každou Ko Bong řekl pouze: „Ne.“ Seung Sahn byl rozčilený a frustrovaný, úplně se zarazil. Padesát minut se upřeně díval Ko Bongovi do očí, když tu se jeho mysl náraz otevřela jako úderem blesku.

1. Co je to kong-an?
2. Co je to „úplně se zarazit?“
3. Čeho Seung Sahn dosáhl?

KOMENTÁŘ: Myš žere kočičí žrádlo, kočičí miska je rozbitá. Co potom? Čtvrták je dvacet pět centů, za dvacet pět centů si koupíte zmrzlinu. Sníte ji a cítíte se velmi příjemně. Ach, to je výborné!

*Jedenáctá brána
Man Gongova síť*

Jednoho dne usedl zenový mistr Man Gong na vysoké pódium a pronesl řeč, aby ukončil tříměsíční zimní ústraní. „Celou zimu jste, mniši, velmi tvrdě praktikovali. To je skvělé! Já jsem neměl celou tu dobu co na práci, a tak jsem zhotovil síť. Je utkaná ze zvláštního vlákna, a proto je velmi pevná – chytí se do ní všichni buddhové, patriarchové i všechny lidské bytosti. Uvázne v ní úplně vše. Jak se z takové sítě dostanete?“ Někteří studenti vykřikli: „KATZ!“ Jiní udeřili do podlahy nebo zvedli pěst. Jeden řekl: „Obloha je modrá, tráva je zelená.“ Jiný zase: „Už jsem vyvázl, jak se máte, velký zenový mistr?“ A kdosi vzadu zvolal: „Nevytvářejte síť!“ Zaznělo mnoho odpovědí, ale Man Gong na každou z nich jen řekl: „Ha! Chytil jsem velkou rybu!“

Jak se dostanete ven z Man Gongovy sítě?

To je velmi slavný kóan. Zenový mistr Man Gong vždy učil své studenty: nic nevytvářejte. Je-li vaše praxe silná, nic nevytváříte a nic nechcete, nemáte žádné překážky. Potom není tento kóan žádný problém. Dokud ale přemýšlíte, dokud máte „já, můj, mně“ a posuzující mysl, nemůžete ze sítě vyvážnout. Tato síť, to je život a smrt, a je v ní obsaženo vše. I kdybyste byli Buddhou, dokud budete mít myšlení, nikdy se z ní nedostanete.

Man Gongova síť je útočný kóan. „Chytil jsem velkou rybu“ je silné učení. Hází vám háček s velkou návnadou. Dotknete-li se tohoto háčku, budete mít velký problém! Je to jako zápas v boxu: úder, a další a ještě... musíte se bránit. Jak tedy udeříte Man Gongovu síť? Jak odstraníte jeho myšlenku? Tuto síť vytvořilo Man Gongovo myšlení. Musíte toto myšlení udeřit.

Kóanová praxe je velmi důležitá – znamená: všechno to odlož. V zenu říkáme – když se objeví Buddha, zabij Buddhu, objeví-li se významný učitel, zabij učitele, objeví-li se démoni, zabij je. Zabij vše, co se před tebou objeví. Jinými slovy: nic nevytvářej. Když něco vytvoříš, máš překážku. Dokážeš-li to všechno beze zbytku odložit, nebude před tebou žádná překážka a tvůj směr se projasní. Směrem naší praxe je dokázat projasnit svou situaci, funkci a vztah. Proč každý den jíme? Je-li to jasné, je i náš život jasný a můžeme tomuto světu pomoci. Okamžik za okamžikem je naším úkolem jednat jako bódhisattva a pomáhat všem bytostem. Man Gongova síť projasňuje naši funkci i směr: pouze pomáhej všem bytostem. Ale to všechno je jenom vysvětlování. A vysvětlování nám nepomůže! Je třeba odpovědět.

*Dvanáctá brána
Jdou tři muži*

Jdou tři muži. První muž napodobuje zvuk meče, druhý mává rukama a třetí zvedne kapesník.

- 1) Kdybyste tam byli, jaké by bylo vaše správné působení ?
- 2) Jaký je vztah ?
- 3) Jaká je situace ?

KOMENTÁŘ: Působení je rozdílné, ale situace je stejná.

– Přeložil Jirka Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

Hlava draka ocas hada

Někdy se student během třídenního či sedmidenního ústraní rozhodne držet půst. Na začátku je silný. První den a druhý den pije pouze vodu. Třetí den: „No, možná si dám trochu pomerančového džusu...“ Čtvrtý den: „No, možná si dám kousek chleba, ale jenom půl krajíčku...“ Pátý den ho začne bolet hlava: „Myslím, že si chvilku zdřímnu a potom...“ Sedmého dne má strašný hlad... a nacpe se. Tomu říkáme „hlava draka, ale ocas hada“.

Když se rozhodnete něco udělat a neuděláte to, znamená to, že si nevěříte. Třeba při kóanovém rozhovoru se učitel zeptá: „Jakou barvu má ta zed?“

„Bílou.“

„Je to správně?“

Zaváháte. V té chvíli už jste mrtví. Je to jako v souboji. Mistr zaútočí. Jak se mu ubráníte? Musíte zaútočit sami!

„Je to správně?“

„Máš hlad?“

Zeptejte se nějakého dítěte: „Kolik je jedna plus dvě?“

„Tři.“

„Je to správně?“

„Jasně, že je to správně.“ Děti si věří, nepřemýšlejí o tom.

„Jedna plus dvě nejsou tři...“

„Ale jsou! Paní učitelka to říkala!“ Dětskou myslí tak snadno neotřesete. Ale zenoví studenti! Jak ti na svém myšlení lpí!

Hodíte-li míč proti zdi zprudka, zprudka se vám vrátí. Hodíte ho méně prudce, vrátí se pomaleji. Jestliže mistr vytasí meč, vy musíte vytasit ten svůj! Je to jako čisté zrcadlo... pouze odráží.

„Jakou barvu má tohle?“ To je hrozná otázka!

„Vždyť už to víš.“

„Ne, nevím!“

„Ne? Tak ti to budu muset říct: bílou!“

To není nejlepší odpověď. Musíte zaútočit.

– Přeložil Jirka Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

Jasná Mary

Na Floridě mají psí závody. Můžete si vsadit na svého favorita; je to velice populární sport. Lidé přijdou na psí stadion, sázejí na chrtů, a když jejich pes zvítězí, vyhrají spoustu peněz. Je to velice prosté. Každý si určitě umíte takové závody chrtů představit. Psi vyběhnou ze startovacích boxů a vyrazí střemhlav po závodní dráze. Po vnitřním zábradlí zatím ujíždí elektrický králík. Není to opravdový králík, jen taková atrapa potažená králíčí srstí. Psi mají velmi dobrý čich a běží za tím, co jim voní. A tahle králíčí kůže je vodí po oválu stále dokola. Každý z těch psů si myslí, že když poběží jen o trochu rychleji, podaří se mu králíka chytit. Rychlost králíka přitom někdo hlídá a reguluje – běží-li psi ten den rychle, zrychlí ho, jsou-li pomalí, králík jede pomaleji. Stále je od psů na takovou vzdálenost, aby si mysleli, že se jim podaří ho chytit. Každý den takhle běhají po oválu, pořád a pořád dokola. Závod po závodu, znovu a znovu za králíkem.

Až jednoho dne se stala na těch závodech na Floridě zajímavá věc. Byla tam jedna fenka, říkali jí Jasná Mary. Byl to velice rychlý chrt, který většinou vyhrál, ale také velmi bystrý. Jednou odpoledne vyběhla Mary jako obvykle s ostatními psy z boxu. Králík si tiše vrčel a ujížděl po oválu a psi běželi stále rychleji za ním. Běželi a běželi – pořád dokola. Dělalí totéž, co každý den (někdy i několikrát): honili elektrického králíka.

Najednou, uprostřed závodu, se Jasná Mary zastavila. Diváci na tribuně si stoupli a zamířili na ni svůj dalekohled.

„Co se děje?“ ptali se.

„Co má ta čuba za problém?“ Někteří z nich vsadili na Jasnou Mary spoustu peněz, a měli strašný vztek.

„Dělej! Dělej, ty čubo pitomá! Co to s tebou dneska je?“

Ale Jasná Mary se na několik okamžiků nepohnula z místa. Podívala se na tribunu. Podívala se na ohony ostatních psů před sebou, jak se ženou s největším vypětím do nejbližší zatáčky. A pak se podívala na králíka, jak se s vrčením posouvá za zatáčku a ujíždí stále dál. V tu chvíli na závodech všechno znehybnělo a ztichlo.

Najednou Jasná Mary přeskočila ochranné zábradlí, které udržovalo psy na dráze, a vyrazila jako blesk napříč prostorem uprostřed oválu. V pravou chvíli přeskočila ochranné zábradlí na druhé straně – a králíka chytila. Chňap! Ha ha ha!

Přesně taková je zenová mysl. Každý z nás v životě něco chce. Každý pouze následuje svou karmu. Následuje své myšlenky, své názory a věří, že to je opravdový život. Ale Jasná Mary je jako velmi pokročilý zenový student. Po mnoho let ji vedli jenom k tomu, aby běžela za králíkem. Každý den ji učili, že má běžet po oválu – pořád a pořád dokola. Ale ona se jednoho dne zastavila a podívala se na to zblízka. Přesně taková je i zenová praxe: zastavit se a podívat se zblízka, co se v životě děje. Pak něco jasně uviděla a prostě to udělala, na sto procent. Nekontrolovala uvnitř a vně. Uvnitř a vně se – bum! – staly jedním. To je zenová mysl. Je velmi prostá, víte?

– Přeložil Jirka Lněnička

Již tento svět nám dává náš úkol

Z otázek a odpovědí při řeči dharmy v cambridgeském zenovém centru, 6. dubna 1989.

Zenový mistr Seung Sahn: Soucitná mysl znamená – pouze pomáhat ostatním. Nemyslím na sebe, pouze pomáhám ostatním lidem. Velký slib říká

„Cítících bytostí je bezpočet, slibujeme všechny zachránit.“ Je to naše rozhodnutí, naše volba:

„Cítících bytostí je bezpočet, slibujeme všechny zachránit.“ To je původní úkol lidských bytostí...

Jsou k tomu nějaké otázky?

Otázka: Jak jsme se k takovému úkolu dostali? (Smích) Úkolem lidských bytostí je zachránit všechny bytosti – jak jsme k něčemu takovému přišli?

ZMSS: Co děláš právě teď?

Otázka: Koušu si nehty.

ZMSS: Ha, koušu si nehty. Tak. Sedím na polštářku a mluvím s tebou, že? To je tvůj úkol. Tak ho jenom dělej! (Smích) Nic nevytvářej. Okamžik za okamžikem to pouze dělej. Když řídíš, jenom řid'. Nemysli na svou přítelkyni. Pokud máš přítelkyni, máš problém – vzpomeneš si na ni, uděláš přestupek, zastaví tě policie, dá ti pokutu a přijdeš o peníze.

Takže když něco děláš, jenom to dělej! Okamžik za okamžikem. Jenom to dělej, dělej, dělej...

„Dělat to“ znamená, že není žádný subjekt ani objekt, není uvnitř ani vně. Uvnitř i vně BUM! rázem splynou v jedno. Mysl „dělat to“ znamená, že když přijde někdo hladový, dám mu najíst, když přijde někdo, kdo má žízeň, dám mu napít. Je to jasné? Pouze pomáhat ostatním. Žádné „já, můj, mně“.

V mysli, která zná jen „dělat to“, žádné „já, můj, mně“ není. Již tento svět nám dává náš úkol. Když pracujete v kanceláři, jen pracujte v kanceláři.

Jsi ženatý?

Otázka: Ženatý? Ano...

ZMSS: V tom případě na sto procent miluj svoji ženu: „Já tě tak miluju!“ A tvoje žena bude doopravdy šťastná: „Můj manžel mě miluje!“ (Smích) Nic nevytvářej. Když se budeš držet svého názoru, nebude tě mít žena ráda. „Ta tvoje myšlenka se mi nelíbí!“ Budete pořád bojovat. Proto to odlož: jakýkoli názor, podmínku, situaci – jenom miluj svoji ženu. Potom bude tvá žena velmi šťastná a ty s ní. Máš děti?

Student: Mám.

ZMSS: Dobře. Takže když jsi se svými dětmi, miluj je na sto procent. Stoprocentní otcovská mysl, to je velice důležité. Rodiče máš?

Student: Ano.

ZMSS: Co mají tví rodiče rádi? Možná jim chutná nějaké pití, čokoláda nebo sušenky – tak každý týden něco kup a zajdi k nim na návštěvu. „Mámo, táto, mám vás rád...“ Budou šťastní... To je náš úkol, jasné? Je to velmi jednoduché, ale je třeba to pochopit. Když se objeví „já, můj, mně“, nemůžeš to udělat. Stoprocentní mysl otcovská, stoprocentní mysl manželská, stoprocentní mysl synovská – to je tvůj úkol. Je to jasné? Zkus to.

Další otázky, prosím. Tam vzadu...

Otázka: Já mám takový historický dotaz. Onehdy jste říkal, že když vám bylo 22 let, uvědomil jste si, že jste zenový mistr. Jak to k vám přišlo – bylo to z meditace nebo něčeho podobného, uvědomil jste si v tu chvíli „já“?

ZMSS: Jednoho slavného zenového mistra se kdysi někdo zeptal: „Co bylo před tím, než jsi dosáhl osvícení? A co potom?“ Mistr odpověděl: „Než jsem dosáhl osvícení, viděl jsem, že nebe je modré. Pak jsem dosáhl osvícení – a nebe bylo zase modré.“ (Smích). To je vše. „Před dosažením osvícení je

hora modrá. Po dosažení osvícení je hora také modrá.“ To je vše. Vůbec nic zvláštního. Jenom věřím svému pravému „já“ na sto procent.

Proto se ptejte: „Co jsem?“ Nevím. Nevím. Rozumíte „sobě“? Nevíte? Musíte svému pravému „já“ věřit na sto procent, musíte tohoto „nevím“ dosáhnout. To je vše. Dosáhneme-li „nevím“, znamená to, že jsme dosáhli všeho – protože „nevím“ je vše a vše je „nevím“. Ale „nevím“ je „nevím“ – vůbec nic. Další otázka?

Otázka: Psi nepřemýšlejí. Jsou tedy osvícení?

ZMSS: Samozřejmě. Pes má psí osvícení. (Smích) Co je to psí osvícení? Chápete, co tím myslím? Ne? Tak se mě zeptejte, co je to psí osvícení. Zeptejte se mě...

Otázka: Co je psí osvícení?

ZMSS: Haf, haf! (Smích) Chápete? Dělej to, dělej to! Jasně? Psi to jenom dělají: haf haf, nic víc. Takže náš lidský úkol – co je náš lidský úkol? Tomu už nerozumíme.

Student: Myslet.

ZMSS: Myslet? Jaký druh myšlení?

Student: Myslet. To je to, co by lidé měli dělat.

ZMSS: Ale jaký druh myšlení to je? V tom je ten háček. Pouze myslet. Nedržet se myšlení, pouze myslet. Jakou barvu má tato zed'?

Student: Žlutou.

ZMSS: Žlutou – správně. To je „pouze myslet“. Jakou barvu má obloha?

Student: Modrou.

ZMSS: Správně! Velmi správně. Už tomu rozumíš. Už jsi dosáhl osvícení.

– Přeložil Jirka Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

Najít svůj prvotní bod

Řeč dharmy, kterou pronesl zenový mistr Seung Sahn v Zenovém centru v Providence večer před dubnovým ústraním 1977.

Často mluvím o prvotním bodu. Co je to prvotní bod? Když máte váhu a nic na ní nevážíte, ručička ukazuje na nulu. Něco na ni dáte a váha najednou ukazuje „jeden kilogram“. Dáte věc pryč a ručička se vrátí zpátky na nulu. To je prvotní bod. Najdete-li svůj prvotní bod, najednou přestane být důležité, jestli se zrovna cítíte dobře, nebo ne. Přestanete své pocity kontrolovat. A jakmile pocit zmizí, ručička se prostě vrátí zase na nulu.

Pokud jste však svůj prvotní bod ještě nenašli, je to stejné, jako byste sundali z váhy těžký předmět a ručička zůstala na čárce „deset kilo“. Nebo se o kousek vrátila, ale nedošla až k nule. Pak máte problém – vaše váha správně neváží. A až na ni dáte těžkou věc, možná ji nadobro rozbijete.

Proto musíte najít svůj prvotní bod. A pak ho velmi usilovně udržovat.

Taxík má slabé pérování, takže když najede na hrbol, pořádně to hrkne. Vlak má pérování silné, proto je velmi stabilní. Budete-li udržovat svůj prvotní bod, bude i to, z čeho vyrůstá vaše mysl, stále silnější a silnější. Možná přijdou velké problémy, vaše mysl se však bude hýbat stále méně a méně. Když se problém objeví, vaše mysl se pohne, brzy se ale vrátí zpět do prvotního bodu.

Nakonec bude vaše mysl tak silná, že unese jakýkoli náklad. Pak dokážete zachránit všechny lidské bytosti.

– Přeložil Jirka Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

Naše praxe

Náš svět stojí na třech sloupech: času, prostoru a příčině a následku. Odkud se však bere čas a prostor? A kdo vytváří příčinu a následek?

Čas, prostor i příčina a následek byly vytvořeny myšlením. Naše myšlení vytváří vše. Proto jsou také tyto tři sloupy, které podpírají náš svět, vytvářeny naší myslí.

Když však naše mysl zmizí, zmizí i myšlení. A zmizí-li myšlení, zmizí i čas, prostor, příčina a následek – a objeví se prázdný svět. Prázdný... úplně prázdný. Jinak se tomuto prázdnému světu říká také „Podstata“. Prázdnota je totiž podstatou celého vesmíru: podstatou člověka, podstatou psa, podstatou všeho.

Deset tisíc dharem se vrací do jednoho. Odkud se vzalo toto „jedno“? Při kóanovém rozhovoru udeří každý do podlahy: bum! Všechno se stává jedním bodem: v tu chvíli není žádné jméno, žádná forma, žádný prostor, žádná příčina a následek, žádný čas... vůbec nic. Říká se tomu Absolutno. Pokud v souvislosti s absolutnem otevřete ústa, už jste udělali chybu. Pouze konejte.

Budete-li tento bod udržovat dlouhou dobu, budete jasně vidět a slyšet, jasně vnímat čichem, chutí, hmatem, jasně myslet i jasně jednat. Nebe bude modré, strom zelený, pes bude štěkat „haf haf“ a cukr bude sladký. Potom všechno – právě takové, jaké to je – bude pravdou. Pravda je za časem a prostorem, za příčinou a následkem. Tam žádné protiklady neexistují. To je Absolutno. Dosáhnete-li tohoto bodu, dosáhnete Pravdy.

Jak může tento bod správně fungovat? V naší praxi je nejdůležitější správný směr – s ním je možné také správně žít. V tomto světě je velmi mnoho utrpení. Jak pomáhat všem bytostem? Říká se tomu jednání bódhisattvy. Když dosahujeme okamžik za okamžikem probuzení a udržujeme jasnou mysl, jsou správný směr a správný život vždy přímo před námi. Potom naše jednání, náš život a my nejsme nikdy odděleni.

Pokud však tento okamžik jasný není, pak nás čas i prostor, příčina a následek kontrolují. Naše mysl vytváří svět, ve kterém je subjekt a objekt. Je-li naše mysl jasná, subjekt i objekt zmizí. To je Absolutno. Potom je před námi vše jasné a můžeme tomuto světu pomoci. To je podstatou naší praxe.

– Přeložil Jirka Lněnička

© Zenová škola Kwan Um 2008

Nemoc pomáhá našemu pravému „já“

Naše fyzické tělo, to není naše pravé já. Co je naším opravdovým „já“? Každý člověk musí své pravé „já“ najít. Najdeme-li odpověď na tuto otázku, přijde osvobození od utrpení, vysvobození z koloběhu života a smrti.

Nemoci není třeba se bát. Tu a tam máme každý strach, co se stane s naším tělem. Ale vlastně jediný rozdíl mezi lidmi, pokud jde o smrt, je v tom, že někdo odejde dřív a někdo později. Takže ještě jednou: co je to lidská bytost? Musíte na to přijít! Potom budete mít, až zemřete, jasný směr. Někteří lidé jsou silní, velice chytří a mají velkou moc. A přesto – není-li směr jejich života jasný, od okamžiku, kdy zemřou, se bude jejich vědomí točit pořád dokola.

Být naživu znamená mít velké štěstí. Během této doby musíme najít svého majitele, svého pána, svého mistra. Musíme se sami sebe zeptat: kdo je můj mistr? Najdete-li svého mistra, pak pro vás nikdy nebude problém toto tělo odhodit. Nebojte se života a smrti. Naše tělo je jako plující oblak, který se objeví a zase zmizí. Ale co jste vy?

Nezáleží na tom, jakou máme nemoc, naše pravé já žádnou nemoc nemá – to jen naše tělo je nemocné. Nemoc (každá nemoc) pomáhá naší praxi. Bez ní máme víc chtivosti a touhy, chtění, chtění a ještě více chtění – tehdy nerozumíme svému pravému já a náš směr není jasný. A jestliže v té době zemřeme, máme před sebou velký problém.

Vědět, že umíráme, je velice důležité. Pro umírajícího člověka je velmi snadné všechno odložit. Je snadné nechat odejít touhy a připoutání, protože v takové chvíli už nemůžete nic dostat. Teď jste nemocní. Co chcete? Peníze? Sex? Moc? Co chcete? Najít své pravé já, když umíráme, je to nejsnazší. V tom nemoc pomáhá našemu pravému já.

– Přeložil Jirka Lněnička

© Zenová škola Kwan Um 2008

Otrávený šíp
Z řeči dharmy v Jihoafrické republice, 1989

Mnoho lidí v dnešním světě chce stále slyšet nějaké vysvětlení. Vysvětlení, vysvětlení, vysvětlení... Běžte se podívat do univerzitní knihovny, je plná knih – plná myšlení! Onehdy jsem byl na Harvardské univerzitě, abych tam pronesl řeč dharmy. Harvardská univerzita vydává velké množství knih. Plno lidí je čte a dělá svět složitým. Proč by ale měl být tenhle svět složitější, než je? V Americe najdete tohle harvardské uvažování, tohle harvardské vědomí všude. Proto je třeba všechny ty knihy spálit – pak nebude žádný problém. Ha ha ha!

Příliš mnoho porozumění! Příliš mnoho porozumění rovná se problém, chápete?

Indiáni často používají otrávené šípy. Fííí! Přijde-li sem někdo, kdo má takový otrávený šíp v sobě, ze všeho nejdřív je třeba šíp vytáhnout. Pokud však takový člověk řekne „Nevytahujte ho! Odkud se ten šíp vzal? Kdo ho vystřelil? Proč to udělal?“ – tedy má mnoho otázek a myšlení – zemře.

Takové otázky nejsou potřeba. Nejprve vytáhnout šíp, tedy odstranit jed. Lidé ale většinou šíp nevytáhnou a ptají se: „Odkud se vzal? Proč byl vystřelen? Kým? Kdy?“ Neustálé zkoumání a kontrolování, pořád dokola. Takový člověk však již umírá.

Jenže my lidé takhle uvažujeme: „Proč je tu tohle utrpení? Odkud se bere? Proč je svět tak složitý?“ Neustálé zkoumání a kontrolování. Neptáme se „Co jsem? Nevím!“, aby mohla tato zkoumající mysl zmizet. Pouze mysl „nevím“ dovede vytáhnout šíp z rány. Nejprve je třeba vytáhnout šíp – potom už můžeme zkoumat cokoli. Je to jasné? Dokud se zabývám šípem, zkoumám ho pořád dokola, musím zemřít – každý musí zemřít.

Na světě je pět miliard lidí, kteří stále dokola něco zkoumají – a umírají. Nikdy se neptají „Co jsem? Něco takového dělá jenom pár lidí na světě; v tom ohledu jsou tito lidé docela zvláštní. „Co jsem? Co jsem?“ Nezkoumejte šíp, jen se stále ptejte „Co jsem?“ – a jed zmizí. Jakmile je šíp z rány venku, je po problému. Pouze udržovat mysl „nevím“ a všechny problémy zmizí. Jakmile však mysl „nevím“ ztratíte, už máte v sobě jed. Takže nic nezkoumejte, udržujte pouze „nevím“ a v každém okamžiku pouze dělejte to, co děláte. Pak nebude žádný problém.

– Přeložil Jirka Lněnička

© Zenová škola Kwan Um 2008

Pravý Buddha

Řeč dharmy pronesená zenovým mistrem Seung Sahnem v mezinárodním zenovém centru v New Yorku u příležitosti Buddhových narozenin 18. května 1975.

(Zvedá zenovou hůl a udeří s ní do stolu.)

Jeden významný učitel řekl: „Již před svým narozením a příchodem do království Kapilvastu zachránil Buddha všechny lidské bytosti.“

(Udeří hůl do stolu.)

Když se Buddha narodil, udělal sedm kroků, podíval se do čtyř světových stran, ukázal jednou rukou k nebi a druhou k zemi a řekl: „Na nebi nade mnou i na zemi pode mnou, pouze já jsem svatý.“

(Udeří hůl do stolu.)

Kdosi se o těchto slovech malého Buddha jednou zmínil před zenovým mistrem Un Munem a zeptal se, co znamenají. Un Mun odpověděl: „Jakmile to Buddha řekl, praštil jsem ho, zabil a jeho masem nakrmil hladového psa. Na celém světě zavládl mír.“

Dnes slavíme 2519. Buddhovy narozeniny. Tyto tři výroky, které jsem právě zmínil, všechny chválí pravého Buddha. Najdete-li skutečný smysl Buddhových narozenin, stanete se tím, čím se stal Buddha, a dokončíte Velkou práci.

Říkáme, že Buddha se narodil. Ale co je pravý Buddha? Je Gautama Šákjamuni, který se narodil před dávnými lety v Indii, pravým Buddhou? Je zlatý Buddha sedící na oltáři za mnou tím pravým Buddhou?

V Diamantové sútře se praví:

„Vše, co se na tomto světě objeví, je pomíjivé. Kdo vnímá objevování všech věcí jako neobjevování, spatří pravého Buddha.“

Historický Buddha, který se narodil, dosáhl osvícení a zemřel, a zlatá socha za mnou – je jeden z nich pravým Buddhou?

Diamantová sůtra také říká:

„Vše existuje jako sen, jako fantóm, bublina, pouhý odraz... Je to jen jako rosa či blesk; a tak je také třeba na všechny věci nazírat.“

Budete-li se na všechno kolem sebe dívat takto, uvidíte pravého Buddha. A to je také pravý smysl naší dnešní slavnosti.

Ale co je potom Buddha? Zenový mistr Ma Džo kdysi odpověděl:

„Mysl je Buddha, Buddha je mysl.“ Jindy na stejnou otázku řekl:

„Žádná mysl, žádný Buddha.“ Zenový mistr Lin-tí odpovídal na tuto otázku vždy pouze výkřikem:

„KATZ!!!“ Duk Sahn pokaždé tázajícího udeřil. Dong Sahn odpověděl:

„Tři libry lnu.“ Kjong Ho se zeptal:

„Než jsi přišel, umyl sis svou misku?“ Která z těchto odpovědí je správná?

Diamantová sůtra říká:

„Chceš-li spatřit svou pravou přirozenost a přitom jsi připoutaný k barvě a zvuku, jsi na špatné cestě.“ Jsme-li připoutaní ke slovům vynikajících učitelů, nemůžeme pravému Buddhovi porozumět. Musíme nejprve veškeré myšlení odetnout a vrátit se před myšlení. Pak se naše mysl vyčistí. Čistá mysl nemá žádné překážky. Vše, co vidíme, slyšíme, cítíme, ochutnáváme, čeho se dotýkáme – vše je pouze takové, jaké to je. To je pravý Buddha.

Tedy – právě tak, jak to je: mysl je Buddha, Buddha je mysl. Právě tak, jak to je: žádný Buddha, žádná mysl. Právě tak, jak to je: KATZ!!! Právě tak, jak to je: úder. Právě tak, jak to je: tři libry lnu. Právě tak, jak to je: umyl sis svou misku? To vše je pravý Buddha.

Proto také – právě tak, jak to je: Gautama Šákjamuni, od jehož narození dnes uplynulo přesně 2519 let, je pravým Buddhou. Právě tak, jak to je: zlatá socha za mnou je také pravý Buddha.

Všechny věci jsou si rovny. Není posvátné ani obyčejné. Buddha však řekl:

„Na obloze nade mnou i na obloze pode mnou, jenom já jsem svatý.“ Proto dám Buddhovi třicet ran holí. V původní přirozenosti není jméno ani forma, žádný život ani smrt. Un Mun však odpověděl:

„Když to Buddha řekl, praštil jsem ho, zabil a nakrmil jeho masem hladového psa.“

Proto dám i Un Munovi třicet ran holí. Původně ale nic není. Komu tedy dám holí? Sobě, třicet ran!

Kde je chyba?

KATZ!!!

Před Buddhou svítí papírové lampiónky.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

Praxe o samotě

New York

26. června, 1978

Drahý Soen Sa Nime,

děkuji Vám za dopis a za obrázek Kwan Seum Bosal. Jsem Vám moc vděčná, že na mě tak myslíte. Minulý víkend jsem se u Boba doma zúčastnila Jong Maeng Džon Džinu. Zjistila jsem, že praktikovat s ostatními je pro mě velice těžké. Jako bych narážela na nějakou hluboko uloženou bariéru – začnu se chovat divně, mám nepřiměřené reakce a vyžaduji spoustu zvláštní pozornosti. Víím, že to pro ostatní není dobré. Hrozně mi to vadí, ale zdá se, že s tím nedokážu nic udělat. Vy říkáte, že praxe s ostatními pomůže mé špatné karmě. Já mám ale pocit, že bych si při takové praxi brala mnohem víc, než můžu dát – a že bych byla jen na obtíž. Něco takového už znovu nechci. Proto žiju a praktikuju sama. Je pro mě důležité každý den pracovat a udržovat si svou vnitřní rovnováhu.

Náš hlavní učitel dharmy George řekl, že nikdo z nás není zvlášť dobrý nebo zvlášť špatný. Ale já mám pocit, že jsem hodně jiná než ostatní. Je to divné. Sama tomu nerozumím a mrzí mě to.

Cítím, že musím pokračovat se svou praxí o samotě.

Děkuji Vám za Váš zájem a péči.

Upřímně,

Gail

6. července, 1978

Drahá Gail,

díky za dopis. Jak se máš?

Přečetl jsem si, co píšeš. Znáím Tvou karmu. Nejsi jediná, kdo takovou karmu má. Lidí, kteří rádi praktikují o samotě, je plno. Není to dobré, ani špatné – lepší než nic. Ale když praktikuješ o samotě, Tvá praxe nemůže růst. Zen znamená na ničem nelpět. Když na něčem lpíš nebo něco vytváříš, když jsi k něčemu připoutaná, nepraktikuješ zen. Pokud se pokoušíš zen praktikovat takto, nemůžeš dosáhnout osvícení a porozumět svému pravému „já“, i kdybys to zkoušela celý život. Proto je velmi důležité své názory a pocity odložit. Co jsi? Pokud nevíš, jen jdi přímo – nevím. Stále jen kontroluješ a kontroluješ: „moje pocity“, „něčí pocity“, „něčí mysl“, „moje mysl“, „něčí porozumění“... Tím si vytváříš problémy. Říkáš, že nemůžeš pomoci druhým lidem, že jsi jim na obtíž. Netrap se tím, co ostatní. Kdykoli s nimi něco děláš, už to samo o sobě jim pomáhá – bez ohledu na to, jsou-li Tvé činy dobré, nebo špatné.

Je to, jako když se čistí brambory. V Koreji se nemyjí brambory jedna po druhé, ale tak, že se všechny naráz dají do nádoby plné vody. Někdo pak vezme takovou násadku a pohybuje s ní v nádobě nahoru a dolů, nahoru a dolů. Tím se brambory třou jedna o druhou, narážejí na sebe, a hlína sama odpadá. Mýt brambory jednu po druhé zabere dost času – chvíli trvá, než jednu očistíš, a na konci máš jenom jednu čistou bramboru. Jsou-li všechny brambory pohromadě, čistí se mezi sebou navzájem.

Naše společná praxe poklon, zpěvů a sezení a společného soužití je jako ta spousta brambor, které do sebe narážejí a čistí se navzájem. Někdy jsme příliš unavení a nechce se nám vstávat, nebo

bychom se po práci radši dívali na televizi. Ale když člověk žije v zenovém centru, musí praktikovat s ostatními – odložit své vlastní pocity a dělat věci spolu s nimi. Toto společné konání znamená nenechat se ovládat svou špatnou karmou touhy, hněvu či nevědomosti.

Někdy do ostatních narazíš: „Dneska se mi nechce dělat poklony!“ nebo „Jsem hrozně unavená, nemůžu ještě umývat nádobí!“ Brzy ale zjistíš, že narazíš jen na svou vlastní karmu. Když jsi sama, je snadné držet se svých myšlenek: „Jenom tak, jak to dělám já!“ Tím, že jsi sama, jsi ale od ostatních oddělená a tvoje myšlení a názory sílí víc a víc. Tvá mysl je tak stále užší a napjatější – má kolem sebe mnoho zdí.

Zen znamená sjednocení „uvnitř“ a „vně“. Jinými slovy: Ty a Tvá správná situace se v každém okamžiku stáváte jedním. Když praktikuješ s ostatními, všichni Ti pomáhají Tvou správnou situaci uvidět. A Tvůj život se v mnohém zjednoduší a projasní. Zdi Tvého myšlení jsou stále slabší a slabší a brzy zmizí docela. Potom vidíš a slyšíš – vše je pravdou právě takové, jaké to je. Když je někdo šťastný, jsi šťastná s ním. Je-li někdo smutný, vidíš to a pomůžeš mu. Tomu říkáme svoboda. Nebo také Velká láska, Velký soucit, Velká cesta bódhisattvy.

Stále vytváříš nějaké zdi, Gail. Kdy už konečně vystoupíš z těch svých malých, omezených zdí ven? Tento vesmír je nesmírně široký, nekonečný v čase a prostoru. Proto nevytvářej nic jako „můj prostor“ a „můj čas“. Odlož tohle „já, můj, mně“. Jenom to zkoušej, zkoušej a zkoušej. To je velice důležité. Poprvé je to těžké, ale když nebudeš kontrolovat svou mysl, své pocity a své porozumění, nebudeš mít žádný problém. Myšlenky přicházejí a odcházejí – nech je být.

Když budeš praktikovat správně, budeš stále silnější a silnější. Spolu s tím budou ovšem sílit i Tví démoni. Je-li pro Tebe společná praxe těžká, znamená to, že Tvá dharma i karma jsou velmi silné. Tehdy musíš jít jenom přímo: vytrvat. Potom vyhraješ – je to jasné? Žádný problém. Musíš to zkoušet a zkoušet. Budeš-li mít tuto mysl „zkoušej to“, staneš se skvělou ženou.

Takže nekontroluj svou mysl, své pocity ani své porozumění. Všechno to odlož. Jenom jdi přímo, bez přestání, deset tisíc let.

V dharmě Tvůj
Seung Sahn

– Přeložil Jirka Lněnička

© Zenová škola Kwan Um 2009

*Pro co a pro koho?
Zenová mistryně Soeng Hyang*

Řeč dharmy pronesená u příležitosti 30. výročí vzniku školy, 6. dubna 2002, v zenovém centru v Providence.

(Zvedá nad hlavu zenovou hůl.)

Tato hůl...

(Udeří holí do stolu.)

... tento zvuk... a tato mysl.

Jsou stejné, nebo se liší?

Tak zněl jeden z prvních kóanů, na který si vzpomínám a který mi kdysi položil můj učitel, zenový mistr Seung Sahn.

Mezi to nejcennější, co jsem si z Doyle Avenue odnesla a čeho se mi od tohoto učitele dostalo, byla jeho horlivost, otevřenost a velké nadšení učit. Bylo to jako magnet, neustále mě to k sobě táhlo... pojď, pojď, pojď. Jenže já měla pochyby – protože tohle bylo něco jiného než japonská tradice, a všechno, co jsem já do té doby přečetla a co mě hrozně přitahovalo, byl japonský styl: ten jejich jednoduchý oltář, odstíny šedé, tu a tam trocha černé a zlaté... A tady (ukazuje k oltáři za sebou) bylo tohle.

Jedno z nejdůležitějších učení říká, že forma je prázdnotou a prázdnota je formou. Proto i učení zenového mistra Seung Sahn bylo od samotného počátku velmi prosté: forma je prázdnotou, prázdnota je formou; potom: žádná forma, žádná prázdnota; potom: forma je formou a prázdnota je prázdnotou. Slyšíte to, a třeba se i snažíte tomu porozumět, nakonec vás to ale stejně vždycky dovede k praxi, a tedy k vnímání těchto věcí.

Řada lidí totiž tomuto prostému kóanu – tato hůl, tento zvuk a vaše mysl: jsou stejné, nebo se liší? – nerozumí. Možná, že na konci své dnešní řeči tento kóan zodpovím, ale polovina z vás to ani nepostřehne, protože mu zatím nerozumí. A právě to je důvod, proč praktikujeme. Někteří možná mou odpověď postřehnou a pomyslí si:

„Vždyť já to chápu. To je ono! Je to tak prosté, tak úžasné.“

A přesto ani většina z těch, kdo už tomuto kóanu rozumějí, jej ještě nedosáhla. Proto vždycky říkáme: „Porozumění ti nepomůže.“ I to jsem se naučila od zenového mistra Seung Sahn. Po pěti týdnech ve Státech už uměl trošku anglicky a pronášel všechny tyhle jednoduché věty s obrovským entuziasmem.

Michael Konstan řekl: „Dej študákovi najíst a přijde zas.“ Já jsem nestudovala, byla jsem zdravotní sestra, ale znovu jsem přišla taky. Jídlo bylo vynikající. Zenový mistr Seung Sahn nám vždycky dělával domácí nudle. Vyválel vždycky to svoje těsto a potom nožem nakrájel velké, ploché nudle a hodil je do miso polévky; přidal k tomu vždycky spoustu másla, kim-či, arašídového másla a tofu a brambor. Vypadalo to dost divoce... Ale chutnalo to dobře. Vzpomínám si, jak jsem ho jednou viděla to vařit. Krájel cibuli, slupky padaly na podlahu... a on je vždycky jen nohou šoupl pod sporák. No a já, v hlavě všechny ty knihy o japonském stylu a japonské kuchyni, jsem si říkala: „Ježíšmarjá, strkat slupky pod sporák – copak se dá něco takového vůbec ospravedlnit? To přece není správný zen!“ Nakonec byla polévka hotová – opravdová delikatesa! A tehdy mi to začalo docházet: pro co a pro koho. Co uděláte s miskou uvařené polévky? Nasýtí vás? Co uděláte s tím nasycením? Seženete po jídle hospodáře, aby ten nepořádek uklidil. Hospodář jsem byla já.

Už tu dnes zaznělo, že studenti přicházejí a odcházejí. Když jsem se poprvé dozvěděla, že mám pronést tuto řeč, pomyslela jsem si – ne, hlavně mi neříkejte, že to jsem já, ta nejstarší, ta, co to vydržela celých těch třicet let. A pomyslela jsem si „propána, kde vlastně všichni jsou, vždyt mi chybí...“ Někteří odešli... kdybychom prý věci dělali tak a tak, a kdybychom to jen dělali jinak, a kdyby to jen zenový mistr Seung Sahn dělal tak nebo onak, víc by jich zůstalo a sedělo tu dnes s námi... To je to, čemu říkáme kontrolování. Kontrolující mysl. Ze všeho nejdůležitější však je – být tady. Jenom to (luskne prsty): být tady, bdělí a doopravdy živí, právě teď.

O mistru Seung Sahnovi se vypráví spousta historek. Jednou jsme třeba spolu jeli domů z Cambridge. Bylo asi deset večer, oba jsme byli unavení. Bylo to v létě a ve světle reflektorů bylo vidět spoustu hmyzu. Jeden takový brouk nám přistál na předním skle. Jeli jsme asi stovkou. Brouk narazil na přední sklo, stále ale kmital křídýlky. Narazil při rychlosti sto kilometrů za hodinu, takový brouček – logicky jsem usoudila, že už to má odbyté. Ale on se pořád hýbal, jako by byl ještě živý. Zenový mistr Seung Sahn seděl na sedadle spolujezdce a pořád se na něj díval a díval a pak najednou řekl:

„Zastav!“ Zajela jsem ke kraji. Vystoupil, vyškrábal se na kapotu a pozorně si brouka prohlédl. Auta kolem svištěla jako o závod. Jasně: byl mrtvý. Že ještě žije, bylo už jenom zdání.

Ale ta pramalá pravděpodobnost, že možná trpí, že možná je tu ještě nějaká naděje a možnost položit ho někam na trávu – zůstávala v Seung Sahnově vědomí. Bylo to lepší než všechny řeči dharmy, které jsem kdy slyšela. Prostě tak – když otázku „můžu vám nějak pomoci?“ doopravdy žijete. Je ještě něco, co bych mohl udělat, přestože se zdá, že už žádná možnost není? Třeba ještě je, možná ano.

Teď je vážně nemocný. Já pracuju jako sestra v hospici a když slyším, že je v nemocnici, že má respirátor a je na dialýze, že se řada různých přístrojů snaží udržet jeho životně důležité orgány v chodu, cosi mi říká, že to už stejně nemá smysl – když se srdce jednou zastaví, proč ho znovu rozcházet. To jsem já. Nemám jeho tělo. Nejsm tam s ním. A přece lidé chtějí, aby žil, a on chce žít kvůli nim. Miluje léky. Každý, kdo ho znáte... ty jeho pilulky, lahvičky... vždycky měl ve svém pokoji spoustu léků a kolem sebe plno lékařů. To je to, co dělá. Používá své lékaře, své léky, všechny ty moderní přístroje, svým vlastním způsobem. A stejně jako ten brouk na předním skle má možná ještě kus života před sebou – dva, možná tři roky, možná se ještě dožije sjednocení Severní a Jižní Koreje a třeba uvidí, jak se korejská sangha v New Yorku stěhuje na Manhattan. To nikdo z nás neví. Ještě má onu mysl „ještě ne, ještě ne, ještě to nevzdávej“. To samo o sobě není správné ani špatné – jestli to necháte být a postupně svůj život uzavřete a zemřete vsedě někde v klášteře v horách nebo v nemocnici – v tom to není. Záleží jen a jen na tom: pro co, pro koho žiju a co jsem? Chtěla bych tu dnes připomenout dva ze svých oblíbených příběhů z Odklepávání popela na Buddhu. Je to nádherná kniha. Dvakrát jsem absolvovala dlouhé ústraní o samotě a na obě dvě jsem si vzala tuhle knížku s sebou. Má sto kapitol, na každý den mi proto vyšla jedna. První příběh je o drahé dharmě. Jmenuje se

„Moje dharmy je příliš drahá.“ Je to úžasný kraťoučkový příběh; připomíná mi naši cestu na tomto světě.

Žák přijde za učitelem a říká:

„Prosím, dej mi svou dharmu, své učení.“ Učitel odpoví: „Kdepak, moje dharmy je pro tebe příliš drahá. Co mi za ni dáš?“ Žák vytáhne svých 75 centů, nebo kolik má zrovna v kapse, a říká: „To je všechno, co mám. Všechny moje peníze. Dám ti je.“ Nato učitel řekne: „I kdybys měl deset miliard dolarů, nestačilo by to.“

Žák odejde, sedne si a mudruje – co to znamená? Příliš drahá, drahá... Aha! Vráti se k učiteli a řekne:

„Dám ti svůj život. Budu do smrti zadarmo pracovat pro klášter. Udělám pro tebe cokoli.“ A učitel zase odpoví:

„Deset miliónů takových životů je jako nic, to nestačí. Moje dharmu má mnohem větší cenu.“ Žák zase odejde, sedne si a přemítá... ááá, už to mám. „Dám ti svou mysl,“ řekne učiteli. Učitel nato:

„Nechci tvou mysl, je to jen hromada odpadků. Moje dharmu má mnohem, mnohem větší cenu.

“Žák se zase vrátí a sedne si... tak co to tedy je? Tentokrát chvíli doopravdy jenom sedí a najednou (tleskne rukama) KATZ! Najednou je jeho mysl prázdná: Nevím. Jenom to. Opravdu jasné, opravdu dobré. Jenže učitel si stále vede svou: „Kdepak, moje dharmu je daleko, daleko cennější. Děláš si ze mě legraci?“

To už je žák dočista zmatený, a taky už začíná mít pořádný vztek. Co může být lepšího než prázdnota? Co je lepší než ten jeden okamžik úplného klidu, kde není žádná myšlenka, kde není nic, vůbec nic? A pak, po šesti měsících nebo možná šesti letech získá žák to, čemu říkáme druhé osvícení. Běží za učitelem a volá:

„Už to mám!“ „Co?“ zeptá se učitel. Student nato:

„Obloha je modrá, tráva zelená.“ Učitel se rozčílí:

„Co jsi to proboha za studenta? Vždyť to je hrůza. Něco takového dovede říct každý.“ Zvedne se a odchází. V tu chvíli se student strašně vytočí a volá za odcházejícím učitelem:

„Víš co? Tak si tu svou dharmu strč někam!“ Učitel jde dál jakoby nic, pak se náhle otočí a řekne:

„Hej ty!“ Student se také otočí a učitel řekne:

„Neztrať moji dharmu.“ Stačila jedna jediná upřímná, opravdová věta – „strč si to někam!“ Ale tato věta patřila zcela a úplně studentovi. Vzešla z něj samotného, zevnitř, z jeho důvěry v sebe sama.

Když vzpomínám na zenového mistra Seung Sahn, vybaví se mi, jak moc nás v tomhle podporoval: abychom se učili věřit sami sobě. Co jsi? Co jsem? Co je tohle? V tom bylo celé jeho učení. Občas jsem za ty roky slyšela lidi říkat:

„Co si počneme, až nás mistr Seung Sahn opustí? Co se stane?“ Ale tohle nezemře... to, že dokážeme pracovat – učit se věřit v sebe sama, učit se vědět, kdo jsme a jaký je náš úkol. Vždycky mi říkával:

„Z tebe bude jednou mniška.“

„No, ale když mě zrovna baví být zdravotní sestrou,“ říkávala jsem na to já.

„Pch, zdravotních sester jsou milióny. Deset sester koupíš za pěták. Kolik žen doopravdy dosáhne dharmy a stane se velkou učitelkou?“ Stále jsem měla tu kontrolující mysl. Ale pořád jsem byla tou zdravotní sestrou. Říkal mi, že to nemám dělat, ale tím mě vlastně jen naučil věřit víc v sebe sama. A tato sebedůvěra pochází odtud (ukazuje na své hara). Co jsi? Co je tohle?

Kdysi jsem někde četla, že dobrý učitel se pozná podle toho, jsou-li jeho studenti čistší a jasnější než on sám. Když si věří a přestanou naslouchat učiteli a jenom se sami sebe ptají:

„co jsem?“ a pak to prostě dělají. Učení samozřejmě naslouchat nepřestanou, to je něco jiného než učitel. Tedy: dávat pozor, okamžik za okamžikem, co jsem? To je celé. Ráda vás tu dnes všechny vidím a jsem moc ráda, že můžu odložit tu kontrolující mysl a ocenit, že každý z nás přichází a odchází a zkouší to stále znovu a znovu.

Ten druhý příběh z Odklepávání popela na Buddhu, o kterém jsem tu chtěla zmínit, je o mnichu převozníkovi. Kdysi dávno byli dva žáci jednoho zenového mistra, který jim, když už byl starý a cítil, že jeho smrt se blíží, předal dharmu. První žák bývá popisován jako vysoký a silný, rozložitý muž, proslulý svým učením, skvělou technikou, úžasnou dharmou. Když starý mistr zemřel, připadla starost o klášter jemu. Učil stovky mnichů, byl to báječný, skvělý chlap. Druhý mnich byl

postavou menší, povahou tišší, dával přednost samotě a spousta lidí si ho vůbec nevšimla. Tu a tam řekl něco, co si lidé zapamatovali, většinu času ale trávil mlčením.

Po čase se rozhodl z kláštera odejít, usadil se v jiné provincii a jezdil tam s loďkou po řece jako převozník. Nechal si narůst vlasy a přestal nosit mnišské šaty. Nikdy se však neoženil – uvnitř zůstal mnichem i nadále. Jen navenek už nebylo z jeho minulosti nic znát. Ještě před odchodem z kláštera řekl svému bratrovi v dharmě:

„Každý jsme úplně jiný. Pošli mi ale časem aspoň jednoho žáka, abych mohl splnit závazek, který mám k našemu učiteli.“

Roky plynuly... Mnich, který zůstal v klášteře a stal se velkým zenovým mistrem, konečně našel pro druhého mnicha-převozníka toho správného žáka. Byl to skvělý člověk, jehož mysl byla velmi jasná, stále byl však velmi připoutaný ke slovům. Vydal se na cestu, dorazil až do oné provincie, setkal se s převozníkem a vypluli spolu přes řeku. Nejprve spolu vedli krátký dharmový rozhovor. Samá slova. Na tom není nic špatného, souboj dharmy ale často bývá jenom spoustou slov, která se toho podstatného nedotknou, a tak tomu bylo i tentokrát.

Nakonec vzal převozník veslo a srazil jím žáka přímo do vody. Řekl mu:

„Ani ta nejskvělejší řeč na světě není víc než provaz, ke kterému přivázali osla – osel stále krouží kolem dokola a dál než provaz nemůže nikdy dosáhnout.“ Žák se snažil vydrápat zpátky do člunu, mnich ho však znovu srazil do vody. A tím druhým úderem se žákova mysl otevřela. Dokázal se najednou od všech těch slov odpoutat. Pak spolu seděli nějakou chvíli v lodce a jejich mysli byly propojené. Potom mnich vysadil žáka na druhém břehu, vrátil se doprostřed řeky, obrátil loďku dnem vzhůru, zmizel ve vodě a už se nikdy neobjevil. Co je to učitel? Co je to zmizení? Neobjevuje se to, ani to nemizí, je to jenom – naslouchat, probudit se a jít za slova (tleskne rukama), ucítit to plesknutí a pak jenom udělat, co je třeba.

Ráda bych vyjádřila své velké poděkování zenovému mistru Seung Sahnovi. Víím, že by tu chtěl být s námi, a také tu s námi je. Chci mu poděkovat za všechnu tu práci a nevzdávání se, a že tak, jako to nevzdává dnes, nevzdá to do posledního dechu. A doufám, že každý z nás najde svou cestu, ať už je to řízení nákladáku nebo cokoli jiného a že to budeme dělat celým srdcem a ne jen pro sebe, ale pro všechny bytosti. Děkuji vám mnohokrát.

(Zvedá nad hlavu zenovou hůl.)

Tato hůl...

(Udeří holí do stolu.)

...tento zvuk... a vaše mysl. Jsou stejné, nebo se liší?

(Zvedá zenovou hůl nad hlavu a udeří s ní do stolu.)

Děkuji vám.

– Přeložil Jirka Lněnička

Copyright © 2009 Zenová škola Kwan Um

*Silné a slabé vědomí**Ze setkání v Shin-Won Sa, 9. února 1990.*

Otázka: Co dělat, když je naše centrum silné, ale naše porozumění přesto neroste?

Zenový mistr Seung Sahn: V takovém případě je velice důležitá společná akce – začít dělat něco společně s ostatními lidmi. Společná akce a kóanový rozhovor. Rozhovor projasňuje náš směr a rozvíjí naše porozumění, proto je také velmi důležitý.

Z korejského zenu kdysi rozhovor zmizel. Dnes je naše vědomí velmi slabé: neustále něco zkoumá a kontroluje, pořád se něčeho drží, ať už je to cokoli. Stále je v nás silné „mám rád“, „nemám rád“. Jak tuto karmu, tuto mysl „mám a nemám rád“, která neustále něco kontroluje a něčeho se drží, odstranit?

Kdysi dávno bylo v Číně a v Koreji vědomí lidí praktikujících zen velmi silné. Se zenovým mistrem se setkali jen jednou v životě a dostali od něj pouze jeden jediný kóan. Potom odešli do hor a seděli tam bez hnutí; udržovali silné centrum, šli stále přímo, rok, dva, tři, osmnáct let a nakonec – bum! – dosáhli osvícení. Tak se tehdy předávala mezi zenovými mistry dharmu.

Dnes však lidé říkají: „Zenový mistře, proč neučit dharmu, proč ne rozhovory! Rozhovory jsou přece tak důležité!“ Stále by někdo chtěl rozhovory, řeči dharmy... což znamená, že naše vědomí je na velmi nízké úrovni – že je velice, převelice slabé. Dřív bylo vědomí lidí mnohem silnější – proto jim také stačilo setkat se zenovým mistrem pouze jednou, pak odejít do hor a tam bez hnutí sedět. My dnes praktikujeme a praktikujeme – každý den, někdy dokonce celé tři měsíce – a přitom projdeme řadou rozhovorů a vyslechneme mnoho řečí dharmy. A přece se stále hýbáme. Naše centrum není silné. Právě proto je zvláště v dnešní době nutná neustálá společná akce. Kdybychom byli dost silní, žádné společné akce by nebylo zapotřebí – stačilo by odejít do hor, být nějaký čas v ústraní o samotě... a nebyl by žádný problém!

– Přeložil Jirka Lněnička

Čas úplné proměny

Vše, co se na tomto světě děje, je správné. Vše se neustále opakuje: jaro, léto, podzim, zima. Každý rok přicházejí tato čtyři období znovu. Ale jsou tu i větší cykly: letošní rok je dokonce počátkem dvou – kratší z nich trvá 60, delší 360 let. Je to tedy velice zajímavý čas. Existuje jeden velký druh hmyzu, kterému se říká cikáda. Roste pomalu uprostřed kukly připevněné ke stromu. Proměna z kukly v okřídlenou bytost trvá velmi dlouho, téměř sedmnáct let, a je velice obtížná. Po celou tu dobu se zdá, jako by s tělem cikády nebylo něco v pořádku. Kůže, orgány, křídla... jako by nic z toho nefungovalo. Nic se nehýbe. Jako by tělo jakési zmatené a polámané. Pak se kokon pomalu otevře a začne se objevovat nové tělo. Vysouká se křídlo, pak natažená noha. Cikáda se zpočátku pohybuje velmi pomalu a s obtížemi. Nakonec se vysouká z kokonu ven a spadne na zem. V tu chvíli nemyslí ani trochu na oblohu a na létání. Myslí jen na to, jak se dostane k potravě. K jakékoli potravě. Někdy trvá i tři čtyři hodiny, než je po vysoukání z kukly vůbec schopna létat. A pak přichází okamžik naprosté proměny. Jednou to zkusí – a letí!

My lidé máme strach z budoucnosti. Copak bychom my mohli někdy létat? Jak by nám narostla křídla? Kde najdeme dost jídla? Objeví se spousta problémů. Když začneme v něčem podnikat, chceme vědět, jestli nám bude přát štěstí, nebo ne. Máme plno starostí. Ale lidé jsou také součástí přírody. Jako ta cikáda – i pokud jsme už z kokonu venku, bude ještě trvat, než pochopíme, jak si narovnat křídla a vzlétnout. A nakonec poletíme. Stále se něco mění, ale když řeknete změna, znamená to, že vlastně žádná změna není. Okamžik za okamžikem je vše již úplné. Vše, co se děje, je správné. Jsme-li připoutaní ke jménu a formě, znamená to, že se naše myšlení objevuje a mizí. Pokud se myšlení neobjevuje a nemizí, vše je úplné. Pokud se naše centrum nehýbe, i když se objeví plno nových věcí, nebudeme mít žádné potíže. Nemáme-li centrum, budeme mít potíže pořád. Zkuste se na to podívat takhle: zima – období sněhu a ledu – je na události poměrně chudá. Pak přijde jaro a země roztává. Do půdy se dostane voda a začíná pracovat. Všechnovystřelí ven. Tráva roste. Objevuje se listí a také roste. Objevují se květiny, mění se barvy. Všechno se proměňuje, velmi velmi rychle. Stejně jako ve „vnějším“ světě to funguje i v našem světě „vnitřním“ – v naší mysli. V zimě zůstává vše venku po tři čtyři měsíce stejné a ani my proto nemáme mnoho problémů. Na jaře však přichází mnoho změn, proto se naše mysl hýbe, a my máme spoustu pochyb a potíží. Právě teď, na konci šedesátiletého i třistašedesátiletého cyklu a na začátku cyklů nových, se „uvnitř“ odehrává spousta věcí. Objevuje se zvláštní, komplikovaná mysl. Proto musíme právě teď usilovně praktikovat a projasnit svůj směr. Pokud příliš nepraktikujete a váš směr je nejasný, může se vás zmocnit jakýkoli démon. A až zemřete, nebudete vědět, kam jdete. V jakém druhu pekla skončíte? Je mnoho druhů pekla. Pokud jste v tomhle životě zabili hodně zvířat, až zemřete, všechna tato zvířata za vámi přijdou a začnou naléhat:

„Dej mi můj život!“

Je nutné každý den zemřít a každý den darovat život. Když zemřete v jediném dni desetitisíckrát, budete desetitisíckrát žít. Lidský život trvá nějakých sedmdesát, osmdesát let. Odehraje se v něm spousta věcí. Myslíme si, že je krátký, ale pro některé bytosti je i jedna vteřina velmi dlouhá. Buddha se vydal do nebe, aby zachránil svou matku. Zůstal tam jenom tři dny, ale v tomto světě to bylo celých devadesát dní. Král ho tehdy velmi postrádal. Přišel vyslechnout jeho řeč dharma, ale Buddha tam nebyl. Král byl velice nešťastný. Jeho mysl nenacházela nikde pokoje. Pozval proto vynikajícího sochaře, aby udělal Buddhu ze zlata, a sochu pak posadil tam, kde dřív Buddha sedával.

Pak se Buddha vrátil. Podíval se na zlatého Buddhu – tvář sochy a jeho tvář byly stejné! Král na

vysvětlenou řekl:

„Chyběl jsi nám, proto jsme zhotovili sochu, která je stejná jako ty, a dali jsme ji na tvé místo. Je to správně, nebo špatně?“

Buddha řekl:

„Chápeš, že forma je prázdnotou a prázdnota je formou. Myslíš-li si, že tento Buddha je pravdou, pak jsem to já.“ Od té doby se na světě objevují Buddhovy sochy.

Je-li – stejně jako v tomto příběhu – vaše mysl silná, máte silné centrum, bez myšlení, máte i nekonečný čas a nekonečný prostor. Když myslíte, i jedna hodina se vám může zdát jako mnoho let. Někdy nám naopak připadne mnoho let jako jediná vteřina. Proto je velmi důležité, jak silné naše centrum je. V čase změn, v čase nových začátků je velmi důležité mít silné centrum. Bude-li v této době náš směr jasný, všechno bude probíhat tak nebo tak. Pokud ale jasný nebude, zůstane i budoucnost nejasná. Někteří lidé říkají, že se blíží konec světa. Ale když končí starý věk, nějaký nový začíná. Lidské bytosti jsou součástí přírodního cyklu a nyní přichází doba změn, které se dotknou všech bytostí na Zemi. Letošní rok je počátkem časů, v němž budou jednou vše kontrolovat ženy – stejně jako bylo vše až dosud v rukou mužů: dům, rodina, politika i ekonomika. Brzy bude v čele států mnohem více žen. Ženy budou stejně silné jako muži, právě tak jako před několika tisíci lety. Tento přechod principu jang na jin již započal. Když přišel Bódhidharma do Číny, stal se prvním zenovým patriarchou. Dítětem, které ze „sňatku“ indické meditace vipassány a čínského taoismu vzešlo, je zen. Nyní je zen na Západě, kde se setkal s křesťanstvím, judaismem a dalšími tradicemi. Až se s některou z nich „ožení“, objeví se nový styl buddhismu.

Možná teď přijde ženský matriarcha a dharmu bude od nynějška předávat žena ženě. Proč by ne? Vy všichni musíte vytvořit americký buddhismus.

Získat osvětlení!

V této nové době je třeba mít silné centrum. Je mysl vás všech jasná? Ne? Pak musíte cvičit usilovněji. Také váš směr musí být jasný. Proč každý den jíte?

Proč studujete či sedíte zen? To jsou důležité otázky.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Bůh vás potřebuje

Z otázek a odpovědí po řeči dharmy pronesené v Šin Won Sa, 9. února 1990. Jednoho dne se objevil na křižovatce Pound Road a 122. ulice, která vede do zenového centra v Providence, velký nápis:

„Potřebujete Boha“.

Co je „Bůh“? Kde je „Bůh“?

Ten, který je čistou prázdnotou?

Pak ale „Potřebujete Boha“ znamená „Potřebujete čistou prázdnotu“.

Dobře, co je ale potom čistá prázdnota? A může nám čistá prázdnota nějak pomoci? V čisté prázdnotě není „vy“ ani „já“, žádné „Bůh“ a „ty“.

Proto není tento nápis správný.

„Potřebujete Boha“ znamená „jsem na Bohu závislý“.

Věříme-li v Boha na sto procent, není žádný „Bůh“ ani „my“.

Protože Bůh a my jsme už splynuli v jedno. To je věřit na sto procent. Můžete třeba věřit své ruce.

Věřit své ruce?

Ano, podívejte – zvednu takhle ruku... (zvedá ruku) – v tom není žádné „já“. Jakmile se objeví impuls v myšlení, okamžitě následuje akce: ruka se hýbe.

Já a moje ruka nejsme od sebe nikdy odděleni. Stejně tak já a moje tělo – pokud nás něco odděluje, je to až kontrola mé mysli. V okamžiku kontroly už je ode mě moje ruka oddělena.

Někdy se kousneme do jazyka. Hrozně to bolí. Nad něčím přemýšlíme a kousneme se.

Myšlení, myšlení, myšlení – au! (smích) Někdy se to stává.

Kdybyste nepřemýšleli, nikdy byste se do jazyka nekousli! (Smích)

Kousnete se jen tehdy, jste-li od jazyka odděleni. Stejně je to i v tom, o čem jsme mluvili předtím.

Když věříme v Boha na sto procent, nejsme od něj odděleni – už jsme s ním splynuli v jedno.

Tehdy Bůh potřebuje nás: my v něj na sto procent věříme, a Bůh, který je čistou prázdnotou, nám pomáhá. Tato pomoc je jednáním bódhisattvy – není v něm „ty“ ani „Bůh“.

Láska, nic než láska. To je Bůh. Proto jednáte-li z lásky, je to jednání Boží.

Vaše konání je součástí Božího konání. Bůh vás potřebuje. Je to úplně stejné.

Otázka: Takže nikdy odděleni?

Zenový mistr Seung Sahn: Nikdy odděleni.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Chci být jako ty

Z diskuze v zenovém centru v Cambridge, 10 prosince 1995.

Otázka: Kdybych chtěl být jako ty, lze toho dosáhnout i bez mistra? (Dlouhý, hlasitý smích.)

DSSN: Už jsi toho dosáhl. Už to máš. Všem se líbilo, jak jsi promluvil, všichni se smějí, „Ha ha ha!“ To je báječné.

Nevytvářej „mistr“, nevytvářej „já“, ano? Nevytvářej „já“. Nevytvářej „mistr“.

Okamžik za okamžikem, jen to dělej. Když jíš, jenom jez. Když řídíš, jen řid'. Pokud budeš přemýšlet, přemýšlet, přemýšlet – o přítelkyni, o rodině – tak způsobíš velkou nehodu. Bum! Odhod' to. Čas řídit, jen řid'. Čas mluvit, jen mluvení. Čas sedět, jen sezení. Čas chůze, jen chůze. Okamžik za okamžikem, když něco děláš, DĚLEJ JENOM TO!

Pak ty a já nebudeme nikdy oddělení. Ano? Jasně? Ha ha ha! Dobře! Zkus to. Je to úplně jednoduché. Nekomplikuj to, ano? Lidské bytosti se příliš snaží porozumět, takže se drží chápání, a tím si všechno komplikují. Udržuj jen mysl nevím, to je velmi prosté.

„Co jsem?“ Pouze nevím. Pouze nevím: řízení, chůze, jídlo – všechno. Pak se objeví velmi prostá mysl. Prostá mysl je čistá jako vesmír. Být čistý jako vesmír znamená moci udělat cokoli. To je naše původní mysl, původní přirozenost. Každý něco vytváří. Když si držíte něco ve své mysli, pak máte problém. A tak říkáme:

„Odhod' to všechno! Všechno to odhod'! Co jsem? Jdi jen přímo, nevím!“

Udržuj mysl nevím. A udržuj ji když jíš, řídíš, chodíš, děláš cokoli. Jde to. Ano? Zkus to.

– Přeložila Lucie Hanigerová

This article copyright © 2008 Kwan Um School of Zen

Co je to zen?

Jednoho dne přišel do zenového centra v Providence student z Chicaga a zeptal se zenového mistra Seung Sahn:

„Co je to zen?“

Soen Sa zvedl svou zenovou hůl nad hlavu a zeptal se:

„Rozumíš?“

Student odpověděl:

„Nevím.“

Soen Sa řekl:

„Tahle mysl ‚nevím‘, to jsi ty. Zen je pochopením sebe sama.“

„A čemu na mě rozumíš ty? Uč mě, prosím.“

Soen Sa řekl:

„V továrně se vyrábějí sušenky ve tvaru nejrůznějších zvířat, aut, lidí a letadel.

Všechny mají různé tvary a názvy, ale všechny jsou ze stejného těsta a chutnají stejně.

Stejně tak všechno ve vesmíru – Slunce, Měsíc, hvězdy, hory, řeky, lidé, atd. – to všechno má různá jména a tvary, ale všechno je vyrobeno ze stejné substance. Vesmír je uspořádán do protikladných dvojic: světlo a tma, žena a muž, zvuk a ticho, dobrý a špatný. Ale všechny tyto protiklady jsou propojené, protože jsou vytvořeny z téže podstaty. Jejich názvy a tvary se liší, ale jejich podstata je stejná. Názvy a tvary vytváří až tvoje myšlení. Pokud nemyslíš a nejsi připoután k názvům a tvarům, pak se veškerá podstata sjednotí. Tvoje mysl ‚nevím‘ odetíná všechno myšlení. To je tvá podstata. Podstata této zenové hole a tvoje podstata jsou stejné. Ty jsi touto holí a tato hůl je tebou.“

Student se zeptal:

„Někteří filozofové nazývají tuto podstatu Energií, Myslí, Bohem nebo hmotou. Kdo z nich má pravdu?“

Soen Sa odpověděl:

„Čtyři slepci šli jednou do zoo a navštívili slona. Jeden slepec se dotkl jeho boku a řekl ‚Slon je jako zed‘. Další se dotkl jeho chobotu a prohlásil, že slon je jako had. Třetí slepec se dotkl jeho nohy a řekl ‚Slon je jako sloup‘. Poslední slepec se dotkl jeho ocasu a řekl ‚Slon je jako koště‘. Potom se ti čtyři začali spolu prát. Každý z nich věřil, že jeho názor je ten správný. Každý pochopil pouze tu část, které se dotkl. Žádný z nich nepochopil celek. Podstata nemá žádný název ani tvar. Energie, Mysl, Bůh a hmota jsou jen různé názvy a tvary. Podstata rovná se Absolutno. Mít název a tvar znamená mít protiklady. Takže celý svět je jako ti slepci, kteří se spolu perou. Neporozumění sobě je neporozuměním pravdě. Proto se spolu pereme. Až všichni lidé na světě porozumí sami sobě, potom dosáhnou Absolutna. Potom bude svět v míru. Světový mír, to je zen.“

„Jak může praktikování zenu přinést světový mír?“ zeptal se student.

Soen Sa řekl:

„Lidé touží po penězích, slávě, sexu, jídlu a pohodlí. Všechny tyto touhy jsou myšlením. Myšlení přináší utrpení. Utrpení znamená – žádný světový mír. Ne-myšlení je tedy ne-utrpení. Žádné utrpení rovná se světový mír. Světový mír je Absolutno. Absolutno je Já.“

„A jak tomu Absolutnu rozumět?“ chtěl vědět student.

„Nejdřív musíš pochopit sám sebe,“ odpověděl Soen Sa.

„Jakým způsobem můžu pochopit sám sebe?“

Soen Sa zvedl svou zenovou hůl a zeptal se:

„Vidíš tohle?“

Pak tou holí rychle uhodil do stolu a řekl:

„Slyšíš tohle? Tato hůl, tento zvuk, tvoje mysl – jsou stejné, nebo se liší?“

„Stejné,“ odpověděl student.

„Říkáš-li, že jsou stejné, uhodím tě třicetkrát. Řekneš-li, že se liší, stejně tě uhodím třicetkrát. Proč?“

Student mlčel.

Soen Sa vykřikl: „KAAATZ!!!“

Potom řekl: „Nastává jaro, tráva roste sama.“

This article copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Dosáhněte nulové mysli a používejte ji

Zenový mistr Seung Sahn přednesl tuto kong-anovou řeč 12. května 1978, krátce po návratu ze své první návštěvy Evropy.

Nuda je velice důležité slovo. Když dosáhnete nudy, všechno je nudné. Pak tu není žádná touha, žádný hněv, žádná lhostejnost. Touha je nuda, hněv je nuda, lhostejnost je nuda, všechno je nuda. Pak dosáhnete osvícení. Takže nuda je velmi důležitá. Všechny věci jsou si rovny. Ale lidé nemají rádi nudu. Něco chtějí, a nuda není zajímavá. Je jako čistá voda. Čistá voda nemá žádnou chuť. Ale žádná chuť je skvělá chuť. Každý má rád zmrzlinu, ale není možné, abychom ji jedli celý den. Avšak když máte žízeň, čistá voda je úžasná kdykoli. Lepší než med, lepší než zmrzlina, lepší než cokoli jiného. Taková je pravda. Žádný význam v zenu znamená velký význam, a velký význam není žádný význam. Tomu říkáme nulová mysl. Zeptám se lidí kolem:

„Je nula číslo?“

Jednou jsem se takhle zeptal v Londýně, a kdosi odpověděl:

„Ano, je to číslo.“

Tak jsem řekl:

„Dobrá, když říkáš, že nula je číslo, můžeš udělat cokoli.

Podívej: $9 \times 0 = 0$. Pak $9 = 0 / 0$, ok?

Když tedy říkáš, že to je číslo, pak $0 / 0 = 1$, a $9 = 1$.

Pak on řekl:

„Ah, nula není číslo, to nejde. $0 / 0 = 1$ není možné. O.k., i nemožné je v pořádku. Pak $9 \times 0 = 0$.

To znamená $9 = 0 / 0$. $10\ 000 \times 0 = 0$. Takže $10\ 000 = 0 / 0$.

To znamená, že $0 / 0 = 10\ 000$ a $0 / 0 = 9$. Čili $9 = 10\ 000$.

„Nulová mysl může všechno. Řekneš-li, že nula je číslo, je to v pořádku. Řekneš-li, že to není číslo, je to také v pořádku. Na tom nezáleží. Nula je vše, vše je nula. To je zenová matematika, ano? Takže nulová mysl je velmi zajímavá. Budete-li udržovat nulovou mysl, pak dokážete cokoli. Potom se někdo zeptal:

„Soen Sa Nim, mluvil jste o dětské mysli jako o Buddhově mysli, která je velmi prostá, před pamětí. Před pamětí všechny dětské mysli jsou správné mysli, Buddhovy mysli, mysli osvícení. Je to tak správné? Čas spánku, spím. Čas na jídlo, jím. Ale dítě myslí pouze samo na sebe. Je to ta správná Buddhova mysl? Řekl jsem:

„Před pamětí je dětská mysl ne-Buddhova, ne-božská. Jednou se kdosi zeptal zenového mistra Ma Jo: „Co je Buddha?“ – „Mysl je Buddha, Buddha je mysl.“

Další den se někdo zeptal:

„Co je Buddha?“ – „Žádná mysl, žádný Buddha.“ Správná Buddhova mysl je žádný Buddha, žádná mysl. Takže dětská mysl je správná Buddhova mysl.“

„Liší se nějak Buddhova mysl a dětská mysl?“

„Dětská mysl není vůbec nic, Je to nulová mysl. Je jako čisté zrcadlo. Přijde červená, je červené, přijde bílá, je bílé. Pouhý odraz akce: Když má dítě hlad, jí. Když je unavené, jen spí. Mysl osvícení znamená používání této dětské mysli. Dítě si udržuje jen Buddhovu mysl. Používáte-li takovou mysl, je to mysl bódhisattvy. Takže dětská mysl je správná Buddhova mysl. Mysl bódhisattvy správně používá Buddhovu mysl. Jak to dělá? Dítě má mysl dostatku – jen jí. Ale když má velký hlad někdo jiný, dítě to nechápe. Máte-li mysl bódhisattvy, pak objeví-li se hladový člověk, dáte mu

jídlo. Když se objeví žízniví lidé, dáte jim pít.

Udržování Buddhovy mysli se od jejího používání liší. Udržování Buddhovy mysli je správná Buddhova mysl. Používání Buddhovy mysli je mysl Velké Bódhisattvy.

„Mysl Velké Bódhisattvy udržuje Velký slib. Co je Velký slib? To je přímá mysl nevím. Jen jdi přímo – nekontroluj mě, nekontroluj mé pocity, nekontroluj nic – jen vše zrcadli a pomáhej ostatním. Tento Velký slib je nekonečný, protože prostor a čas jsou neomezené, stejně jako počet bytostí. Bezpočet bytostí znamená neomezené utrpení, takže můj slib je neomezený slib. Jmenuje se Velký slib. Jmenuje se „stále přímo“ – nevím – zkoušet, zkoušet, zkoušet. A tak doufám, že přijmete tento Velký slib, dosáhnete nulové mysli, dosáhnete osvícení, a zachráníte všechny bytosti od utrpení.

– Přeložila Lucie Hanigerová

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Hromadění našich velkých zásluh

Řeč dharmy o mezinárodním zenovém centru Kje Rjong San / Mu Sang Sa.

Tato řeč byla pronesena v korejštině, poté přeložena do angličtiny a nakonec do češtiny.

Studentům zenového mistra Seung Sahn ze Západu, zvyklým na jeho svéráznou, jednoduchou angličtinu, bude připadat jiná, snad až překvapivě. Jeho korejščina je mnohem vytríbenější. (Američané korejského původu nám často říkají, že nevíme, oč přicházíme.) Řeč byla tedy určena korejskému publiku, a má proto trochu jiný ráz a jiný obsah než řeči, které jsou určeny lidem ze Západu. Přesto má svůj půvab i jasný směr, a právě proto ji zde publikujeme. Patriarchové a významní učitelé vždy učili, že pravá forma je tichá a pravda je nehybná. V materialismu dnešní industriální společnosti se však realita mění tak rychle, že „včera“ a „dnes“ se od sebe velmi liší. Lidé jsou natolik připoutáni k vydělávání peněz, že i svobodu, štěstí, mír a rovnost hledají ve vnějším světě. Ale nic na světě netrvá věčně, takže i když se někomu podaří dosáhnout toho, po čem touží, nakonec toto „něco“ zase zmizí.

Dnešní západní svět se snaží najít řešení výhradně ve vnějším světě. Stále se objevují nové a nové reformy a revoluce, lidé jsou však přesto čím dál konfliktnější a nepřátelštější. Čím dál víc spolu bojují, zabíjejí se a nakonec ztrácejí i ten nejzákladnější respekt k lidskému životu jako takovému. Neváhají ani ničit přírodu, základ všeho života na Zemi. Mnozí volají po světovém míru; příčina a následek jsou však vždy zcela jasné. Máme strach z konce světa, přesto se stále nedokážeme probudit a uvědomit si, že náš vlastní konec je velmi blízko. Je tomu tak proto, že jsme silně připoutáni ke jménu a formě.

Abys prošel touto branou, stačí nedat vzniknout žádnému myšlení. My všichni společně proto musíme nechat své „já“ odejít. Musíme to všechno odložit. A vrátit se k mysli před myšlením – neboť jen tehdy se dokážeme zbavit konfliktnosti, nepřátelství, bojů a zabíjení, které ničí tento svět. Bude-li naše mysl čirá jako prostor, bude možné dosáhnout absolutního světa a pak vše, co vidíme a slyšíme, bude pravdou.

Hora je modrá, voda plyne.

Pes štěká: haf, haf!

Sůl je slaná. Cukr je sladký.

To je „svět pravdy“. Vnímáme-li jasně, potom se absolutní svět a svět pravdy neliší od naší pravé přirozenosti, a tehdy také můžeme dosáhnout správného života, tj. správné situace, vztahu a funkce. Říkáme tomu „úplný svět“, světový mír. To je zen.

Zen není jenom pro buddhisty. Je to světlý paprsek naděje, že se podaří v tomto světě obnovit lidskost, je to kompas ukazující nazpět ke skutečnému světovému míru. V Číně zmizela původní zenová tradice již dávno. V Japonsku se zen sekularizoval. Pouze korejský buddhismus zdědil tradici Bódhidharma patriarchálního zenu a zenoví praktikující po celém světě si to nyní uvědomují. V třiceti zemích světa a více než sto dvaceti zenových centrech a skupinách stoupl počet lidí praktikujících zen na tisíce. Mnozí z nich by chtěli přijet do Koreje a cvičit se tady, ale bohužel tu pro ně nemáme dostatečné zázemí a nemůžeme je v praxi podpořit. Z chrámu Mu Sang Sa se díky této hluboké upřímnosti a slibům bezpočtu buddhistů stane velký mezinárodní zenový chrám. Stane se z něj místo, kde se budou scházet praktikující z celého světa a společně tu praktikovat, aby dosáhli osvícení. Místo, odkud se potom budou moci vrátit do svých zemí, aby otevřeli oči mysli cítících bytostí a vysvobodili je z utrpení.

Proto vás prosím, berte tato slova vážně a pomozte tento velký chrám vybudovat. Kéž všechny bytosti v témže okamžiku dosáhnou osvícení.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Jak vám mohu pomoci?

Obloha je modrá. Strom je zelený. Pes štěká „haf haf“. Cukr je sladký. Když vidíte, když slyšíte, když ochutnáváte, dotýkáte se něčeho, cítíte vůni či přemýšlíte, tehdy je všechno již dokonalé – právě takové, jaké to je. V tom okamžiku neexistuje ani subjekt, ani objekt. Vše se stává jedním. Správná situace, správný vztah a správná funkce se stávají v tom okamžiku jasnými. Když má někdo hlad, dáte mu najíst. Když má někdo žízeň, dáte mu napít. Jeli vaše mysl čistá, můžete pomáhat svým konáním ostatním. To je Velká láska, Velký soucit, Velká cesta bódhisattvy. Když vidíme člověka, který trpí, nebo slyšíme o nějakém utrpení, náš soucit na to okamžitě reaguje a chce pomoci.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Najít zlato

V zenové tradici se používá sedmnáct set koanů. Tyto původní koany používá také korejský buddhismus (zde se jim říká kong-any). Jiné školy zenu si sestavily své vlastní koanové sbírky – do nich zahrnuly to, co jim připadalo z hlediska učení jako nejdůležitější. Jedna sbírka, zvaná Zápisky z Modrého útesu (Blue Cliff Record), obsahuje sto koanů, Mu Mun Kwan je sbírka pouhých čtyřiceti osmi koanů.

Ale to je stále ještě příliš komplikované, proto naše škola vytvořila sbírku pouhých deseti koanů nazvanou Deset bran. Je to velmi prosté! Projdete-li těmito deseti branami, porozumíte tomu, co koan je. A porozumíte-li tomu, co koan je, budete také vědět, jak správně praktikovat. A pak to tak dělat! Pokud totiž koanu pouze porozumíte a nebudete praktikovat, nebudete to zkoušet, budete mít velký problém. Někteří lidé dokáží zodpovědět mnoho koanů, ale nepraktikují. Takový koan se potom nikdy nestane jejich. Pravým smyslem koanu je dát nám správný směr, aby byl také náš život správný.

„Půjdeš-li deset mil na jih, najdeš zlato. Jdi a najdi ho.“ Takovým instrukcím každý rozumí, ale když těch deset mil neujde, nikdy zlato nenajde.

„Rozumím – deset mil na jih odtud je hora, uvnitř té hory jeskyně a uvnitř té jeskyně zlato. Je to zcela jasné.“

Skvělé, ale když se tam nevydáte, nikdy se k zlatu nedostanete. Proto vám pouhé porozumění koanu nemůže pomoci, nemůže pomoci vašemu životu. Mnoho lidí umí dát během rozhovoru na koan dobrou odpověď, ale jejich každodenní život už takovou „dobrou odpověď“ není. Touha, hněv a nevědomost je neustále kontrolují.

Proto není porozumění koanům důležité. Na dobré či špatné odpovědi příliš nezáleží. Jestli se odpověď objeví, nebo ne, na tom nesejde. Nejdůležitější je náš každodenní život. Je-li náš každodenní život okamžik za okamžikem jasný, nejsou koany žádný problém. Tehdy jsou koan a náš život doopravdy propojeny.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Oprava hrnce

Na konci listopadového ústraní v Mezinárodním zenovém centru v New Yorku vyprávěl zenový mistr Seung Sahn následující příběh:

Na korejském venkově se dříve lidé scházeli na velkých trzích, které trvaly několik dní. Jednou šel jeden mladý muž prodat zeleninu a nakoupit rýži. Na trhu ho zaujal starý mnich, který stál bez hnutí na slunci, celých pět minut. Mnich měl na sobě zimní oblečení, staré a potřhané. Bylo léto a slunce páliło, což Korejci vůbec nemají rádi, a ten starý mnich celých pět minut jen tak stál.

Mladík, jak ho tak pozoroval, pomyslel si:

„Je snad ten starý mnich blázen? Copak nemá žádné vědomí, že pořád jen takhle stojí?“

„A tak po chvíli, když mnich začal obcházet kolem, mladý muž k němu přistoupil a řekl:

„Promiňte, rád bych věděl, proč pět minut nehybně stojíte na slunci.“

Stařec se na něj podíval a odpověděl:

„Obědvají“. „Obědvají? Kdo obědvá?“

Starý mnich poodhrnul límec svého oděvu. Na těle měl malé živočichy, parazity, něco jako vši.

„Když se pohybuji, nemohou jíst, a tak, zatímco obědvají, vždycky stojím bez hnutí.“

Mladík si pomyslel, že tenhle mnich musí mít úžasnou mysl, je-li tak laskavý k malým tvorečkům, a tak se zeptal, zda by jej nemohl přijmout za studenta. Mnich mu pohlédl do tváře a řekl:

„Nemohl.“

„Proč nemohl?“, zeptal se mladík.

„Proč se chceš stát mnichem?“

„Víte, rodinný život mě neláká. Chci nalézt správnou cestu. Když říkáte, že dáváte oběd těm malým živočichům, něco mi říká, že možná právě to je ta správná cesta. Líbíte se mi, a tak se chci stát vaším studentem.“

„Možná,“ řekl mnich. „Možná. Kde bydlíš?“

„Rodiče mi zemřeli, a tak žiju u bratra. Vlastní dům nemám. Vezměte mě s sebou.“

„Dobrá,“ odvětil mnich. „Tak pojď.“

Vydali se na dlouhou cestu, daleko do hor, až dorazili k malému slaměnému domku.

V Koreji se kuchyně obvykle nachází mimo obytný dům. V kuchyni bývá velký hrnec s podstavcem a pod ním ohniště. Hrnec je vyrobený z oceli a je velice těžký. Má dvě části: do jedné se dává voda, do druhé rýže. V tomto domě byly hrnec i stojan rozbité. Opravit takový hrnec znamená nalít na dno trochu vody a upevnit hrnec tak, aby se voda na dně ustálila přesně uprostřed.

Mnich řekl mladíkovi: „Musíš spravit tenhle hrnec a stojan. Když byl mladík hotov, obrátil se na mistra:

„Mistře, už jsem ten hrnec opravil.“

Starý mnich se šel podívat a prohlásil:

„Takhle ne! Znovu!“ A vodu z hrnce vylil.

Mladík si pomyslel: „Tenhle mistr má velmi bystré oči, a možná vidí nějakou chybu.“ A tak se pustil do práce znovu, a tentokrát velmi pečlivě kontroloval hladinu vody v hrnci. Jakmile byl hotov, řekl:

„Mistře, už jsem to opravil pořádně.“

„Dobrá, podívám se.“ A tak šel mistr práci zkontrolovat, a opět řekl:

„Takhle ne! Znovu!“ A vodu vylil. Mladík byl velmi zmatený.

„Kde dělám chybu? Nerozumím tomu. Možná to bude v něčem jiném. Možná ten stojan není v pořádku.“ A tak tentokrát navíc obhlédl, aby i vše kolem bylo čisté a upravené. Když skončil, řekl:

„Mistře, už jsem ten hrnec opravil. Je to úžasné, prostě skvělé!“

„Tahle ne!“ řekl mistr, a vodu opět vylil. Mladík to vůbec nechápal.

„Ten hrnec je možná v pořádku, ale třeba je to tou kuchyní,“ pomyslel si. A tak příště opravil celou kuchyni. Strop, podlahu, všechno. Když skončil, volal na mistra:

„Mistře, dal jsem do pořádku celou kuchyni!“

„No to je úžasné, podívám se,“ řekl mistr. Přistoupil k hrnci,

„Takhle ne!“ a znovu jej převrhl.

To se opakovalo čtyřikrát, pětkrát, šestkrát, sedmkrát, osmkrát. Pokaždé si mladík pomyslel:

„Co jen v tom může být tentokrát?“ A pokaždé mistr odpověděl:

„Takhle ne!“ a vodu vylil. Teď už se mladý muž začíná zlobit. Nakonec, při devátém pokusu, si pomyslel:

„Tak tenhle mistr se mi nelíbí. Teď už je to naposled!“ A tak jen postavil hrnec na podstavec a řekl:

„Mistře, už je to hotovo.“

„Výborně, výborně!“ Zvolal mistr.

Tento mistr zkoušel mladíkovu mysl. Zen není na ničem závislý. Musíš být závislý sám na sobě, ať už je tvůj styl jakýkoli. Ale co je tvůj vlastní styl? Dokud se držíš svých názorů, svých podmínek, své situace, tvůj správný styl se nemůže objevit. A tak tento mistr zkoušel mladíkovu mysl.

Předtím, pokaždé, když student opravil hrnec, příliš mnoho myšlení –

„Teď to možná vyjde, teď to možná vyjde.“ Naposled – žádné myšlení.

Dále mistr zkoušel jeho vytrvalou mysl.

„Ten mladík si mě oblíbil, ale nakolik chce porozumět svému pravému já?“

Obvykle lidé zkusí možná čtyřikrát, možná pětkrát, a pak řeknou:

„Tebe nechci!“

A odejdou. Je potřeba pořád zkoušet, zkoušet, zkoušet, a pak jednou zenový mistr řekne:

„No výborně!“

Zkoušet, zkoušet, zkoušet, jen tahle mysl je velmi důležitá. Zkoušet, zkoušet,

zkoušet znamená vytrvat. A tak jen musíte jít přímo, zkoušet, zkoušet, zkoušet.

Pak dosáhnete pravé cesty.

– Přeložila Lucie Hanigerová

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Potřeba, touha, slib

Z otázek a odpovědí při řeči dharmy pronesené v cambridžském zenovém centru, 19. prosince 1985.

Otázka: Jaký je rozdíl mezi potřebou a touhou? Zenový mistr Seung Sahn: Potřeba a touha, ano...

Velmi důležitá otázka. Mám hlad – potřebuji snídani. Něco potřebuji. Je to nutnost.

„Potřeba“ se vždy týká nějaké energetické rovnováhy.

Každý máme tři druhy mysli: intelektuální mysl, emocionální mysl a vůli. Někdo je hodně emocionální typ: „ach ach!“ Nemá žádnou vůli, žádné centrum a potřebuje vůli, silné centrum získat. Pro takového člověka je praxe velmi důležitá – potřebuje praktikovat. A potom je nutná určitá rovnováha: emoce, centrum a intelekt musí být v rovnováze. Příliš mnoho intelektu? Intelekt máme každý, to je v pořádku. Je-li však příliš silný, „já, můj, mně“ neustále roste a roste. Není nic než „já, můj, mně“. Vždyť to znáte – někdo řekne:

„O to já se nestarám!“

Jestliže je naše centrum silné, žádný intelekt ani emoce nemáme. „Zvláštní“

mysl a podobné věci se mohou objevit jen tehdy, je-li naše mysl příliš silná.

Proto je nutná určitá rovnováha. Bez rovnováhy něco potřebuji – ve skutečnosti už ale máme všeho dost a nic nepotřebujeme! Touha je jiná než potřeba: něco chci. Není to nezbytné, ale já to přesto chci. Potřeba se týká něčeho nezbytného, touha ne.

V buddhismu často používáme slovo „slib“. Něco chci, ale toto „chci“ je velké „Chci“, ne malé „chci“.

Proto i mluvíme-li o touze, máme na mysli velkou Touhu. Říkáme, že „cítících bytostí je bezpočet“, a chceme, „slibujeme je všechny zachránit“ – to je velká Touha. Někdy ji také nazýváme Slib.

Chceme pomoci ostatním, pomoci tomuto světu. Proto mluvíme o Slibu – je to chtění, ale ne malé, nýbrž velké Chtění. „Já chci jídlo“, „já chci víno“, „já chci sex“, „já chci moc“: to jsou malé věci.

„Já chci!“ To je touha. Touha je něco jiného než Slib.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Rozbité vědomí

Výňatek z řeči zenového mistra Seung Sahn přednesené 9. 6. 1997
v chrámu Hwa Gye Sah v Soulu v Koreji.

Otázka: Před dvaceti lety jsem bojoval ve Vietnamu. Zažil jsem tam tehdy hodně špatného. Tyto zkušenosti dodnes ovlivňují moje vědomí, které je tak trochu „rozbité“. Jak mohu svoje vědomí napravit?

ZM Seung Sahn: Do války ve Vietnamu šlo bojovat hodně mladých lidí.

Válka je velmi špatná situace, ale tato válka byla ještě horší. Vojáci ani nemohli říci, kdo je nepřítelem. Dokonce vojáci na jedné straně někdy bojovali mezi sebou. Také lidé doma nemohli vojáky dostatečně podporovat. Takže zde bylo mnoho špatných zkušeností a hodně vojáků se vrátilo zpět s poničeným vědomím. Jak napravit svoje vědomí? Narušené vědomí pochází z karmy. Ne jenom válka: špatná rodinná situace, přírodní katastrofy – mnoho druhů špatných zážitků může zanechat v našem vědomí trvalé následky.

Nejdůležitější je – jak se zbavit své karmy?

Jediná cesta, jak napravit svoje vědomí, je silné praktikování. Dva druhy praxe jsou důležité: poklony a mantra. Nejdříve dělej každý den poklony. Pomalé, pomalé klanění. A potom dělej mantru. Vyber si jednu mantru – Kwan Seum Bosal nebo nějakou jinou – a dělej jí. Jenom zkoušej, zkoušej, zkoušej mantru.

Tvůj problém znamená, že máš příliš mnoho myšlení – mnoho názorů. Objevují se z „mě“. Klanění se a praktikování mantry nemá „já, můj, mě“. Uvnitř a venku se pak stane jedním – bum! Jestliže to budeš zkoušet, tvoje karma bude pomalu mizet. Jenom to dělej, nakonec bude tvoje vědomí čisté a tvůj problém zmizí. Jenom praktikování ti pomůže. Čtení knih nebo porozumění ti nepomůže. OK? – Jenom to dělej!

– Přeložila Lenka Kohoutová

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Smrt

Z rozhovoru v zenovém centru v Cambridge, 10. 12. 1995

Žák: Mohl byste promluvit o smrti a umírání? Co je smrt?

DSSN: Co je smrt? Nemám tušení! (hlasitý smích) Minulou noc jsem si lehl a spal. Žádné sny. Žádné vědomí. Žádné myšlení. Kde bylo mé vědomí?

Mnohá náboženství říkají, že když budeme věřit v Boha, půjdeme do nebe. V japonském zenu se říká, že buddhisté po smrti odejdou do nirvány. Všechna náboženství říkají, že když zemřeme, odejdeme na nějaké místo. Je tomu tak proto, že máme vědomí. Toto je mé tělo: Moje hlava, ruce, nohy. Mé tělo má život a smrt. Ale moje pravé Já nemá žádný život, ani smrt. Buddha seděl šest let pod stromem Bódhi. Jednoho rána uviděl hvězdu. Bum! Dosáhl osvícení. Dosáhl svého pravého Já. Takže: Kdo jsi? Každý říká „já jsem já“. Co je to „já“? Nerozumíme tomu. Moc porozumění! Lidé mají mnoho porozumění. Mnoho porozumění, mnoho problémů. Méně porozumění, méně problémů. Když nevíš nic, žádný problém! (Smích) To je ten bod: Když nevíš nic, žádný problém. Proto je mysl nevím tak důležitá. Mnoho porozumění znamená, že každý má nějaký názor. Tyto názory nám působí problémy. Je příliš mnoho tužeb, které nemůžeme uspokojit – potom se objeví hněv a nevědomost, což vede k nemoudrému jednání – hloupému jednání. Potom máš problémy. Buddha nás učil, že nejprve musíme dosáhnout svého pravého Já. Když se tě zeptám „Kdo jsi?“ – Co můžeš říct? Víš, co mám na mysli? Lidé mají příliš mnoho porozumění, ale ve skutečnosti ničemu nerozumí! Když pes štěká, Korejci říkají, že dělá „meong-meong“. Američané říkají, že dělá „Woof-woof“. Poláci to nazývají „how-how“. Ty zvuky se liší. Které psí štěkání je tedy správné?

Žák: Naše. To americké. Naše. (Smích)

DSSN: Ulpěl jsi na americkém! Udeřím tě třicetkrát! (Smích)

„Meong-meong“ štěkají Korejci,

„Woof-woof“ štěkají Američané a Poláci štěkají

„how-how“ – to není psí štěkání, ale lidské štěkání. Musíš se stát psem na 100%, potom se objeví psí štěkání. To je tvá praxe. Pouhé porozumění ti nepomůže. Příliš mnoho porozumění ti působí problémy...

Musíš dosáhnout svého pravého Já a porozumět svému pravému úkolu. Každý má nějaký svůj úkol. Úkol učitele, úkol inženýra, prodavače odnaproti atd.

Každý má nějaký úkol. Úkol matky, otce, dítěte. Každý člověk má nějaký úkol. Ale co je tvým pravým, původním úkolem? To je skvělá otázka. Zen znamená najít původní úkol člověka. Moje hlava, moje ruce, mé tělo jednoho dne zmizí. Tvé vědomí kontroluje tvé oči, uši, nos, jazyk, tělo a všechno možné – Kam jde? Jen žádné porozumění!

– Přeložila Barbora Stojaspalová

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Světlo mysli a karmické větry
Z řeči dharmy v Zenovém centru Cambridge, červenec 1989.

Zen znamená správnou meditaci: mysl se nehýbe, vše se stává jasným. Když je mysl nehybná, objeví se světlo mysli. Když se objeví světlo mysli, pak je možné i správné vyzařování, správné vidění a správné slyšení. Pokud se ale mysl pohybuje, pak nevidíte správně, neslyšíte správně. Pokud někdo třese s vaším tělem, nevidíte správně.

Světlo vychází v horách na východě – pak jasno ! Vidíte, že hora je modrá, nebe je modré, zeď je bílá, podlaha je černá – vidíte všechno. Když není světlo, je jen tma, nedokážete rozeznat červenou od bílé. Když je světlo, je i jasno, pak jakoukoli barvu, jakoukoli formu, jakoukoli věc můžete správně vidět, správně slyšet, správně použít. Správná situace a správné působení jsou možné. Stejně tak je důležité i světlo vaší mysli. Pokud světlo vaší mysli září, pak jste schopni vidět svět správně a také správně vidět svou cestu, pravdu a správný život.

Takže jaké je světlo vaší mysli ? Nehybné ! Pokud se hýbete, pak už sem vane vítr – říkáme mu vítr karmy – a světlo mysli odvane. Pokud se nehýbete, karmický vítr se neobjeví. Když se mysl pohybuje, objeví se vítr karmy a odvane pryč světlo mysli. Když se mysl nehýbe, karma se neobjeví, když se neobjeví karma, není ani žádný karmický vítr, takže není nic co by uhasilo světlo mysli.

Světlo vaší mysli je velmi důležité a proto o něm mluvím.

Doufám, že budete pokračovat pořád přímo, pouze nevím, tak se světlo mysli rozzáří a vše je jasné. Se silou mysli nevím, je světlo mysli jasné, vidíte jasně, slyšíte jasně, cítíte jasně, dotýkáte se jasně a i myšlení je jasné; pak naleznete i správnou cestu, pravdu a správný život, najdete osvětlení a zachráníte všechny bytosti od utrpení.

Děkuji.

– Přeložil Martin Kašpárek

Copyright © 2013 Kwan Um School of Zen

Učení v nemocnici

Z řeči dharmy v zenovém centru v Cambridge, 7. července 1989 Míval jsem cukrovku, a tak jsem jednou musel do nemocnice, kde jsem strávil deset dní. Vedle mě ležel velmi starý muž, který pak brzy zemřel. Byl chytrý, dříve se hodně zabýval obchodem, vydělal spoustu peněz, měl pět maželek...

Jeho „Já jsem“ bylo velmi silné...

Zeptal jsem se ho:

„Tak co teď, co tvůj život?“

Jen jedinou větou:

Co je život?“

Řekl:

„Nic. Nic. Než jsem pochopil „nic“, možná jsem mohl být dobrým člověkem. Ale teď už jen brzy zemřu. Teď chápu „nic“. Dříve jsem konal spoustu špatných skutků, a teď je nemůžu vzít nazpět. Špatné skutky, špatné skutky, špatné skutky, špatné skutky. Teď už nemám energii, ani dost peněz, jsem nemocný, a brzy zemřu. Tak teď už nedosáhnu ničeho. Brzy zemřu a ničeho nedosáhnu. Ale myslím, že nic, kvůli všem svým zlým skutkům. Možná tyhle zlé skutky mě dovedou do pekla.“

Na to jsem mu odpověděl:

„Buddha řekl: „Všechny špatné skutky a špatná karma pochází z naší mysli. Zmizí mysl, zmizí karma. Zmizí karma i mysl, a obě jsou prázdné. To je pravé pokání.“ Vrať se ke svému pravému já. Musíš to zkusit.“

A on řekl: „Ano, to jsou dobrá slova. Jak odstranit mysl? Říkáš „prázdnota“.

Ale jestli jsi sám prázdnotou, jak můžeš říkat „prázdnota“?

Já na to: „Říkáš „prázdnota“, a to je tvá mysl. Nic. Tvoje mysl je: nic. Kdybys byl úplně nic, tohle „nic“ by se vůbec neobjevilo. Ale ty něco máš, tak říkáš „nic“. To je tvoje mysl. Jsi-li úplně nic, „Otevřeš ústa, a hned je to chyba.“ Tak jak můžeš odstranit tuhle nicotnou mysl nebo špatnou karmu? Tak se tě ptám: „Co jsi?“ Ty řekneš „nic“, ale nejsi nic, a tak tě udeřím. Pořád říkáš „nic“? „Nevím.“

„Správně! Ty nevíš. Ty nevíš, co jsi. Nerozumíš sám sobě. A tak nerozumíš své mysli, ani své karmě, nechápeš, jestli půjdeš do pekla. Nerozumíš peklu, nerozumíš nebi. Vytváříš nebe, vytváříš peklo. Nerozumíš sobě, tak nerozumíš peklu.

Vytváříš „Možná zemřu a půjdu do pekla“, a už jen tím jsi v pekle.

„Zcela udržuj mysl nevím, pak se mysl nevím stane tak čistou, jako vesmír. To je tvé pravé já, kde není žádné přicházení a odcházení, život a smrt, nebe či peklo.“

„No to je úžasné! To vyzkouším!“

„Ano, zkus to. Celou tu dobu v posteli, kdy se nemůžeš pohnout. Když zemřeš, nesnaž se porozumět, jen jdi přímo, nevím. Zkus to.“ Tak jsem ho učil, a on byl moc šťastný.

– Přeložila Lucie Hanigerová

This article copyright © 2008 Kwan Um School of Zen

Odklepávání popela na Buddhu

Jednou odpoledne přišel na čaj mladý žák a zeptal se mistra Seung Sahn:

„Co to je svoboda?“

„Svoboda,“ řekl mistr, „znamená život bez jakýchkoliv překážek. Jestli ti rodiče řeknou, abys něco udělal, a ty je neposlechneš, protože jsi svobodný, pak to není pravá svoboda. Pravou svobodou je svoboda od myšlení, svoboda od všech pout, dokonce i od života a smrti. Jestli chci život, mám život, jestli chci smrt, mám smrt.“

Žák se zeptal: „Kdybys chtěl zemřít právě teď, dokázal bys to?“

Son-sa řekl: „Co to je smrt?“

„Nevím.“

„Jestliže tvoříš smrt, ja tady smrt. Pokud tvoříš život, je tu život. Rozumíš? To je svoboda. Svobodné myšlení, to je svoboda. Zablockované myšlení představuje překážku. Dejme tomu, že ti máma řekne: „Vyměň si košili, máš ji špinavou.“ Když odpovíš: „Ne, nevyměním, jsem svobodný,“ znamená to, že ulpíváš na špinavé košili nebo na své svobodě. Nejsi tedy skutečně svobodný.

Jsi-li opravdu svobodný, pak špinavé je stejně dobré jako čisté. Nezáleží na tom. Nevyměnit si košili je dobré, vyměnit si ji je stejně tak dobré. Jestliže máma chce, abych si ji vyměnil, pak si ji vyměním. Nedělám to pro sebe, ale pro ni. To je svoboda. Netoužím po něčem pro sebe, ale jde mi o všechny lidi.“

Žák se zeptal:

„Jestliže nemáš žádnou touhu, proč jíš?“

Son-sa odpověděl:

„Když jsem hladový, jím.“

„Ale proč jíš, když říkáš, že nemáš žádnou touhu?“

„Jím kvůli tobě.“

„Co tím myslíš?“

„Pokud říkám: Když jsem hladový, jím, znamená to, že je to právě tak, jak to je. To znamená, že neulpívám na jídle. Nemám žádné chci to nebo nechci tamto. Kdybych nejedl, nemohl bych tě učit. Takže jím kvůli tobě.“

„Opravdu tě nechápu.“

Son-sa ho udeřil a řekl:

„Teď už rozumíš?“

„Nevím.“

„Musíš pochopit toto neví. Pak nebudeš připoután k ničemu. Vždy udržuj stav mysli neví. To je pravá svoboda.“

Ukázka: „Odklepávání popela na Buddhu“

Příběh Won Hjoa

Ve starověké Koreji žil před třinácti sty lety velký zenový mistr Won Hjo. Jako mladík bojoval v občanské válce a viděl mnoho zabitých přátel a zničených domovů. Byl zdrcen prázdnotou tohoto života, proto si oholil hlavu a odešel do hor, aby žil jako mnich. V horách četl mnoho súter, dodržoval příkázání, ale stále nechápal opravdový smysl buddhismu. Protože věděl, že v Číně může nalézt zenového mistra, který by mu pomohl dosáhnout osvícení, vydal se tam napříč velkými suchými severními rovinami.

Šel pěšky celé dny a v noci spal. Jednoho večera, když přecházel pustinu, se zastavil v maličké oáze a usnul. K půlnoci ho probudila veliká žízeň. Byla hluboká tma. Lezl kolem dokola po čtyřech, až nahmatal na zemi nádobu, zvedl ji a pil. Ach, jak to bylo lahodné! Vděčně a hluboce se pak ve tmě poklonil Buddhovi za dar vody. Ráno se Won Hjo probudil a spatřil onu nádobu na vodu. Byla to rozbitá lidská lebka se zbytky svalů okolo čelistí, v níž plavala ve špinavé dešťové vodě spousta podivného hmyzu. Won Hjo se podíval na lebku a začal zvracet. Když otevřel ústa, otevřela se i jeho mysl a on pochopil. V noci, protože neviděl a nemyslel, byla voda lahodná. Dnes ráno, protože viděl a myslel, se z ní pozvracel. Ach, řekl si, myšlení tvoří dobro a zlo, život a smrt. Tvoří celý vesmír a je jeho pánem. Bez myšlení není ani žádný vesmír, ani Buddha, ani Dharma. Všechno je v jednotě, a tato jednota je prázdná. Teď už mistra nepotřeboval, Won Hjo již pochopil život a smrt. Co víc se ještě měl učit? Otočil se tedy a vydal se zpět do Koreje.

Minulo dvacet let. Won Hjo se stal nejslavnějším mnichem v zemi, důvěrným rádcem králů v Sille a učitelem nejmocnějších a nejvznešenějších rodin. Ať kázal kdekoliv, měl vždy plno. Žil v krásném chrámu, měl nejlepší žáky, jedl nejlepší jídla a spal spánkem spravedlivého.

Ve stejné době žil v Sille velký zenový mistr, malý stařec s dlouhým vousem a kůží jak zmačkaný papír. Bos a v cárech procházel městy a zvonil na svůj zvoneček: Te-an, te-an, te-an, nemysli, te-an, te-an, je jako toto, te-an, klidná

mysl, te-an, te-an. Won Hjo o něm slyšel a jednoho dne se vydal do horské jeskyně, kde mistr žil. Již z dálky slyšel překrásný zpěv, linoucí se údolím. Ale když přišel až k jeskyni, našel mistra vzlykajícího nad mrtvým kolouchem. Won Hjo oněměl. Jak může osvěcená bytost být smutná či šťastná, když přece ve stavu nirvány není nic, kvůli čemu bychom mohli být šťastní či smutní, ani nikdo, kdo by mohl být šťastný či smutný? Chvilí stál neschopen slova a potom se mistra zeptal, proč pláče.

Mistr mu vyprávěl, jak našel opuštěného koloucha, kterému lovci zastřelili jeho matku. Kolouch byl velice hladový, a tak šel mistr dolů do vesnice vyprosit mléko. Věděl, že pro zvíře by mu mléko nikdo nedal. Řekl tedy, že mléko je pro jeho syna. „Mnich a má syna? Co to je za špinavce?“ divili se vesničané, ale někteří mu mléko přece jen dali. Tak se po celý měsíc dařilo mistrovi krmit mládě. Ale pak se skandál rozšířil a poslední tři dny mu nikdo nic nedal. Když konečně sehnal trochu mléka, bylo už pozdě, kolouch zemřel.

„Ty to nechápeš,“ řekl mistr, „má mysl a mysl koloucha jsou stejné. Kolouch byl velice hladový. „Chci mléko, chci mléko,“ naříkal. Teď je mrtvý. Jeho mysl je mou myslí. Proto pláču. Chci mléko.“ Won Hjo začal pomalu chápat, jak velkým bódhisattvou je mistr. Když byla všechna stvoření šťastná, on byl také šťastný. Byla-li smutná, i on byl smutný.

„Prosím, pouč mne,“ požádal Won Hjo mistra.

„Dobrá,“ souhlasil mistr, „pojď se mnou.“

Zašli do vykřičené čtvrti města a mistr zavedl Won Hjoa do domu gejš.

Zazvonil „te-an, te-an“ a otevřela krásná žena.

„Dnes jsem ti přivedl slavného
mnicha Won Hjoa.“

Kráska vykřikla:

„Ach, Won Hjo!“ Won Hjo se začervenal a žena taky. Odvedla ho po schodech nahoru, plná štěstí i rozpaků, vzrušením celá bez sebe, že k ní přišel tak slavný mnich. Když pro hosty připravovala maso a víno, mistr řekl Won Hjoovi: „Dvacet let jsi se přátelil s králi, princí a mnichy. Není dobré, aby mnich žil celý život jenom v nebi. Je třeba navštívit i peklo a zachránit odtud lidi, kteří se topí ve svých žádostech. Peklo je také „jako toto.“ Takže dnes večer pojeděš s tím vínem rovnou do pekla.“

„Ale když já jsem nikdy v životě neporušil ani jedno přikázání,“ bránil se Won Hjo.

„Šťastnou cestu,“ popřál mu mistr. Pak se otočil k ženě a přísně se zeptal:

„Nevíš, že nalévat víno mnichovi je hřích? Nebojíš se, že přijdeš do pekla?“

„Ne,“ řekla žena, „přijde Won Hjo a zachrání mne.“

„Velice dobrá odpověď,“ řekl mistr.

A tak Won Hjo zůstal celou noc a porušil nejedno přikázání. Druhý den ráno odložil svou elegantní róbu a vytančil v cárech a bosky do ulic.

„Te-an, te-an, te-an! Vesmír je takový, jaký je! A co jsi ty?“ nahoru.

Přeložil Lumír Kolíbal.

DharmaGaia, Praha, 1996. ISBN 80-85905-13-2

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Pouze nevím

Mluvíš o své rodině a o svatbě.

Oba jste s Peterem již silní zenoví studenti. Ale zenová mysl, to není zenová mysl. Jinak řečeno: jsi-li připoutaná k zenové mysli, máš problém a tvoje cesta je velmi úzká. Správná zenová mysl znamená dokázat zenovou mysl odhodit. Pouze udržovat otázku:

„Jak nejlépe pomoci druhým lidem?“ Je-li vaše svatba jen pro vás dva, pak se pouze držíte své představy – právě tak, jako se vaše matka drží té svojí. Ale dokážete-li udržet mysl

„Naše svatba je pro všechny lidské bytosti“, je to již mysl za časem a prostorem, životem a smrtí, dobrem a zlem, za mám a nemám rád.

Rodiče chtějí civilní obřad koncem března. Jestli to bude před obřadem buddhistickým, nebo až po něm, na tom nezáleží. Co je ze všeho nejdůležitější – jak udržíš v každém okamžiku mysl „právě teď“? To je velmi důležité. Když dokážeme udržet mysl „právě teď“, dokážeme také udržet svou správnou situaci a okamžik za okamžikem pomáhat ostatním. To je to, čemu říkáme velká láska, velký soucit a velká cesta bódhisattvy.

– Přeložil Jirka Lnenicka

Pouze nevím

Společná praxe a cvičení o samotě
New York, 26. června 1978

Drahý Soen Sa Nime Seung Sahne,
děkuji za dopis a obrázek Kwan Seum Bosal. Děkuji Vám i za Vaši péči o mě. Omlouvám se, že Vás okrádám o čas, ale ráda bych Vám něco vysvětlila. Když jsem cvičila v jiném zenovém centru, trošku jsem vyváděla a byla příčinou mnoha zmatků a potíží. Minulý týden jsem byla v domě Boba na Long Island a opět jsem zjistila, že cvičení s druhými lidmi je pro mě velice obtížné. Jako bych bojovala s nějakou bariérou. Ve společnosti jiných lidí se chovám podivně, nedokážu se chovat přiměřeně a dožaduji se spousty pozornosti. Vím, že tím druhé lidi obtěžuji. Nechci to dělat, ale také nejsem schopna se ovládnout.

Vy říkáte, že cvičení s druhými mi pomůže od zlé karmy, ale já mám pocit, že беру daleko víc než dávám, že se stávám pro ostatní břemenem. A to bych nerada. Proto tedy žiji a cvičím o samotě. Je to velmi důležité pro mou duševní rovnováhu.

George, můj učitel Dharmy, řekl, že nikdo z nás není jiný než ti druzí, zvláště pokud se týká dobroty nebo zloby, ale já se opravdu cítím jiná než ostatní.

Je to divné. Sama tomu nerozumím a je mi to líto. Cítím ale, že musím pokračovat ve cvičení sama.

Děkuji za Váš zájem.

Upřímně, Gail

6. července 1978

Drahá Gail,

děkuji za dopis. Jak se máš?

Četl jsem Tvůj dopis. Znáš tenhle druh uvažování. Nejsi jediná osoba na světě s touto karmou, mnoho žáků raději cvičí o samotě. Není to ani špatné, ani dobré – lepší než nic. Jenže když cvičíš sama, praxe se neprohlubuje, postupně ztrácíš kontrolu a nadhled nad svými názory, postoji a situacemi a Tvé myšlení sílí. Ty sama si toho vůbec nemusíš být vědoma. Když cvičíš s druhými, Tvá karma se jasně objeví, a právě když ji vidíš, můžeš ji svým cvičením vymazávat. Zen je vlastně nepřipoutáním k ničemu. Když se čehokoliv držíš, cokoliv vytváříš, když jsi k čemukoliv připoutána, už necvičíš zen. Pokud takhle cvičíš zen, nikdy nedosáhneš osvícení a neporozumíš svému pravému já, i když se o to budeš pokoušet celý život. Je tedy velmi důležité odložit pocity a myšlenky. Kdo jsi? Když nevíš, pokračuj pouze „nevím.“

Pořád posuzuješ, posuzuješ a zase posuzuješ – moje pocity, něčí pocity, má mysl, něčí porozumění a tak si vytváříš nové a nové problémy. Říkáš, že nemůžeš pomoci ostatním, a jsi pro ně břemenem. Nestarej se o ostatní. Když s nimi společně cvičíš, všechny Tvé dobré i špatné činy již samy o sobě pomáhají. Říkáme tomu společná akce.

Společná akce je jako mytí brambor. Lidé v Koreji, místo aby loupali brambory jednu po druhé, nasypou je všechny do jednoho velkého kotle a štouchají do nich, takže brambory na sebe narážejí a rychleji se zbaví nečistoty. Když čistíš jednu bramboru po druhé, trvá to příliš dlouho. Jsou-li

všechny pohromadě, čistí jedna druhou.

Naše praxe klanění se, zpěvu, společného sezení a žití je také takové společné čištění se jeden o druhého. Někdy jsi ráno unavena a nechce se Ti z postele, jindy by ses raději dívala na televizi, ale když žiješ v zenovém centru, musíš praktikovat s ostatními. Musíš odložit své pocity a prostě se zvednout a jít cvičit. Přestáváš tak být špatnou karmou touhy, zloby a ignorance.

Někdy bys na ostatní nejraději zakřičela:

„Nechci se klanět!“ nebo „Takhle unavená nemůžu ještě vařit!“ ale brzy zjistíš, že bys vlastně křičela sama na sebe a svou zlou karmu. Jsi-li sama, je snadné držet si své názory. Žiješ-li odděleně od druhých, Tvé myšlení sílí a sílí, mysl je stále užší a těsnější, má mnoho zdi.

Zen znamená sjednocení vnějšku a vnitřku. V každé chvíli a v každé situaci sjednocení Tebe a správného postoje. Když praktikuješ s ostatními, každý Ti pomáhá tuto situaci vidět. Život se tak stane jednoduchým a srozumitelným, zdi myšlení jsou tenčí a brzy zmizí docela. Pak dokážeš správně slyšet a vidět, všechno je pravdou – takové, jaké to je. Když je někdo šťastný, jsi šťastná s ním. Když je někdo smutný, cítíš jeho smutek a pomůžeš mu. Tomu se říká svoboda, velká láska, velký soucit a velká cesta bódhisattvy.

Když cvičíš sama, vytváříš své vlastní zdi. Kdy už konečně ze svých těsných zdí vyjdeš?

Tenhle vesmír je nekonečně široký, nekonečný v čase i prostoru, tak si nevytvářej svůj vesmír a svůj čas. Odhod' to „já, můj, mě.“ Znovu a znovu zkoušej. To je velmi důležité. Napoprvé je to velice těžké, ale když neposuzuješ svou mysl, pocity a porozumění, nemáš žádné problémy. Myšlení přichází a odchází, tak at'si.

Až budeš správně praktikovat a budeš silnější, mohou sílit i Tví démoni. Budeli těžké cvičit společně s ostatními, znamená to, že Tvá Dharma i karma jsou velmi silné. Tehdy nezbyvá než pokračovat přímo – „nevím,“ a na nic se neohlížet.

Pak zvítězíš a problémy zmizí. Jestliže ale démoni budou silnější než Tvá Dharma, pak Tvá ohlížející se mysl zeslábne a můžeš se i zbláznit. Musíš znovu a znovu zkoušet „nevím,“ a udržíš-li si tuto zkoušející mysl, staneš se silnou ženou.

Doufám, že budeš pokračovat stále kupředu „nevím,“ odhodíš své pocity, dosáhneš osvícení a zachráníš všechny bytosti před utrpením.

Tvůj v Dharmě, S. S.

– Přeložil Jan Komrška

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen

Zenový kompas

ZENOVÉHO MISTRA SEUNG SAHN

Učení zenového mistra Seung Sahn, přeložila Věra Hrušová

vyšel v září 2006 v nakladatelství DharmaGaia

Ukázka: „Zenový kompas“

Zenový kompas

Sútra srdce: Mahá pradžňá páramitá hridaja sútra

Vnímání prázdnoty všech pěti skandh zachraňuje všechny bytosti od utrpení.

Forma se neliší od prázdnoty, prázdnota se neliší od formy.

Forma je prázdnota, prázdnota je forma.

Žádné vznikání, žádné zanikání.

Žádná nečistota, žádná čistota.

Žádné přibývání, žádné ubývání.

Všechny dharmy jsou prázdny.

Žádné poznání – žádné dosažení.

Nirvána.

Nejvyšší, dokonalé osvícení – anuttara samyak sambodhi.

Gaté, gaté, paragaté, parasamgaté, bódhi sváhá!

Forma se neliší od prázdnoty a prázdnota od formy. Forma je prázdnota, prázdnota je forma.

Sútra srdce učí: „forma je prázdnota a prázdnota je forma“. Většina lidí neví, co to znamená – a nemají o tom ponětí dokonce ani někteří starší studenti meditace. Přitom to lze velice snadno pozorovat v našem každodenním životě.

Zde je například dřevěná židle. Je hnědá. Je masivní a těžká. Vypadá, že vydrží dlouho. Sedíte na ní a ona nese vaši tíhu. Můžete na ni pokládat různé věci.

Potom ale židli zapálíte a odejdete. Když se vrátíte, židle už tu není! To, co se zdálo být tak mohutné a pevné, je teď jen hromádkou uhlíků a popela, který poletuje ve větru. Tento příklad dokazuje, že židle je prázdna: není ničím stálým, věčně trvajícím. Neustále se mění. Nemá samostatnou existenci. Židle se dříve či později změní a stane se něčím zcela jiným, než čím je v okamžiku svého vzniku. Tato hnědá židle je tedy úplně prázdna. I když má vždy povahu prázdnoty, je formou: můžete na ní sedět a stále vás bude podpírat.

„Forma je prázdnota a prázdnota je forma.“

Proč je ale nutné to pochopit? Protože mnoho lidí ulpívá na jménu a formě a to je příčinou takřka všeho utrpení. Jestliže chceme, aby se lidé vyléčili z tohoto lpění, musíme použít lék jména a formy. Nejprve musíme dokázat, že jména a formy nejsou skutečné ani trvalé: bez ustání se mění. Jestliže jste bohatí, musíte vidět, že bohatství, po němž prahnete, je prázdno. Jste-li připoutáni ke slávě a uznání ostatních lidí, musíte si uvědomit, že to, o čem bojujete a za co trpíte, je prázdno. Většina lidí uctívá svoje tělo; vynakládá spousty peněz na to, aby je udrželi zdravé nebo krásné. Ale jednoho dne, krátce po tom, co zemřete, toto tělo zmizí. I když si svého prázdného těla ceníte sebevíc, nemůžete si je vzít s sebou. Nemůžete si odnést svou slávu.

Nemůžete si odnést peníze. Nemůžete si vzít sex. Nemůžete si vzít vůbec nic!

Dnešní lidé jsou k tomu všemu velmi připoutáni. Nade vše uctívají jména a prázdny jevy.

Jen aby si je uchránili, ubližují sobě i ostatním. Chtějí získat peníze, výhodnou pozici, nebo mít s někým dobrý vztah. Zoufale bojují odosažení vysokého postavení. Lidé podrobují svou mysl vždy tomu nejhoršímu zlořádu a utrpení jenom proto, aby tyto prázdny a nestálé věci získali a uchovali je. Dnes je mnoho lidí velmi připoutáno k sexu. Nic z toho však není nutné. Veškerá forma je prázdna a úvahy o tom, že lze něco získat a udržet si to, jsou největším bludem. To je učení tohoto verše.

Nejdůležitější je: o co vám právě teď v životě jde? To vytváří vaši mysl a ta tvoří váš život.

Tím je určován váš současný i příští život. Když pochopíte, že všechny věci jsou úplně prázdny,

můžete je odložit a jenom žít, aniž byste trpěli jejich pomíjivostí.

Jestliže neulpíváte na jménu a formě, jste úplně svobodní. Vypráví o tom slavný příběh.

Kdysi dávno žil v Athénách velký filosof jménem Diogenes. Byl to nejlepší a nejuznávanější filosof ve starém Řecku. Přesto žil jako potulný pes. Spával pod širým nebem a nestaral se o to, zda bude mít co jíst, obvykle nenosil žádné oblečení. Učil přirozenému způsobu života. Jednoho rána, jak tak spal na ulici, ucítil náhle chlad a probudil se. Nad ním stál sám Alexandr Veliký, nejmocnější muž tehdejšího světa. Podrobil si mnoho zemí a díky jeho vojenské síle a inteligenci se ho každý bál a obdivoval jej. Toho dne si Alexandr Veliký přál navštívit Diogena a dozvědět se něco z jeho učení. Stál tu v plné zbroji a jeho impozantní, mohutná postava vrhala na dosud ležícího Diogena stín. Diogenes na něj pohlédl přivřenýma očima:

„A heledme se, Alexandr Veliký! Jak se ti vede?“

„Dobře. Ale rád bych ti pomohl, Diogene. Dobyl jsem celý svět. Patří mi nádherné paláce, spousty zlata, mé bohatství je nezměrné. Dám ti vše, co si budeš přát: zemi, peníze, vysoké postavení. Stačí jediné slovo a je to tvoje. Co by sis přál?“

„Ach, ty mi chceš pomoci?“

„Ano,“ řekl Alexandr Veliký. „Chci ti pomoci.“

„Ó, děkuji.“

„Přál by sis tedy něco?“

„Ano,“ odpověděl Diogenes, „něco bych si přál.“

„Jen to vyslov a je to tvoje. Ať je to cokoliv.“

„Alexandře Veliký, mohl bys, prosím, trochu poodstoupit? Stíníš mi.“

„Ach, ano, ano. Promiň.“ Alexandr popošel stranou.

„Děkuji ti mnohokrát. To je všechno, co jsem chtěl.“

Ha ha ha ha! (Dlouhý, nepřetržitý smích posluchačů.)

Tento příběh nás přes svou jednoduchost učí velmi dobře formě a prázdnotě. Alexandr Veliký stál ve slunci a to nemohlo svítit na Diogena. To je všechno. Ha ha ha ha ha! Na otázku, jaké přání by chtěl splnit, Diogenes pouze řekl:

„Mohl bys, prosím, poodstoupit? Stíníš mi.“ Jen to! V tom bodě není žádná touha. Diogenes již dosáhl úplné pravdy: pochopil, že hmota je prázdná. Poznal, že jméno a forma jsou také prázdné. Proto ho nezajímalo bohatství, sláva, milenka, rodina ani vysoké postavení. Vše je prázdné – tak proč po tom dychtit? To mému životu nepomůže. Ale právě teď toužím po troše slunečního svitu. To je vše. Diogenes byl zcela svobodný, neboť plně pochopil, že „forma je prázdnota, prázdnota je forma.“ Když dosáhnete tohoto bodu, není žádná touha, k níž by stálo za to se připoutat, protože pochopíte, že jste již úplní.

Právě teď vám vůbec nic nechybí. To je velmi důležité. Potom není třeba žádné meditace. Není třeba meditačních ústraní. Ani řeči dharmy není třeba. Když jste však připoutáni ke svému myšlení, potom je meditace zcela nezbytná. Jestliže jste nedosáhli poznání, že „forma je prázdnota a prázdnota je forma“, potom je pro váš život sezení dlouhých ústraní velmi důležité a musíte hodně a vytrvale cvičit. Když se na okamžik zastavíte a odíváte se na to, uvidíte, že potřeba praxe je také zcela nesmyslná. Ha ha ha ha!

*Velká nejistota**Z diskuse v klášteře Shin Won Sah, 9. února 1990*

Otázka: Co je velká nejistota?

DSSN: Všichni přemýšlejí o „velké nejistotě“. Víte, to je mysl nevím. Kdysi dávno přijel do zenového centra New Heaven mladý učitel, který vyučoval hudbu na univerzitě v Yale. Jednou ráno během ústraní řekl:

„Soen Sa Nim, mám problém.“

„Jaký problém?“

„Ty mě učíš nevím. To je naprosto úžasné, a tak se snažím neustále udržovat mysl nevím. Ale když učím hudbu, objeví se problém. Chci udržovat mysl nevím, a pak se mi nedaří správně vyučovat. Chci dobře učit, a udržovat mysl nevím, ale to nejde. Když se mysl nevím zcela vyčistí, nedaří se mi dobře učit hudbu. Když správně učím, mysl nevím se vytratí. Není tam! Jen hudba! Takže mám problém. Chci dobře učit hudbu a zároveň udržovat mysl nevím.“

Tak jsem se ho zeptal:

„Co je mysl nevím?“

Udeřil do podlahy.

„Jenom tohle?“

„Ne, zeď je bílá, podlaha žlutá.“

„Správně. Když učíš hudbu, jen vyučuj hudbu. To znamená nevím. Na 100 % jen učíš hudbu.“

Takže ty přemýšlíš o velké nejistotě. Co je velká nejistota? Velká nejistota se jmenuje „Nevím“. 100% nevím znamená velkou nejistotu. A tak, když se velká nejistota stává čistou, znamená to: Když něco děláš, jenom to dělej. To je vše! Když říkáš:

„Něco dělám a chci si udržet mysl nevím“, tak máš problém. To už znamená, že něco chceš.

„Chci něco: udržet čistotu“, „na 100 % mysl nevím“,

to už je zbytečné. „Chci si udržet mysl nevím a zkoušející mysl, mysl přímého konání.“

Mysl přímého konání a mysl nevím: co je správné? (Smích) Takže mysl nevím je mysl přímého konání, mysl přímého konání je mysl nevím. Nic zvláštního. Tak okamžik za okamžikem se pročišťovat znamená: Už to je velká nejistota, to je mysl nevím. ...

O. ... takže si nikdy nemám myslet, že velká nejistota není nutná?

DSSN: Nevytvářej velkou nejistotu. Pak Ti ona sama pomůže.

– Přeložila Lucie Hanigerová

This article copyright © 2008 Kwan Um School of Zen

Zen je velmi jednoduchý

Zen je velmi jednoduchý... Co jsi?

Každý na tomhle světě hledá štěstí okolo sebe, ale nikdo nerozumí tomu, co má v sobě – svému pravému já. Každý říká „já“: „Já chci tohle, já jsem jako tamto...“ Ale nikdo tomuto „já“ nerozumí. Když jsme se narodili, odkud se vzalo to naše „já“? Až zemřeme, kam toto „já“ půjde? Budete-li se upřímně ptát „co jsem?“, dříve či později narazíte na zeď, kde je veškeré myšlení odetnuto. Říkáme tomu „nevím“. Zen znamená udržovat tuto mysl „nevím“ vždy a všude. Když jdete, stojíte, sedíte, ležíte, mluvíte, mlčíte, hýbáte se anebo jste v klidu. V každém okamžiku, na každém místě, bez přestání – co je to?

Jedna mysl rovná se nekonečno kalp.

Zenová meditace znamená udržovat mysl nevím, když se klaníte, zpíváte a sedíte zen.

To je takzvaná formální zenová praxe. Neformální praxe znamená:

když něco děláte, děláte jenom to a nic jiného. Když řídíte, jenom řídíte; když jíte, jenom jíte; když pracujete, pouze pracujete.

Nakonec se vaše mysl nevím stane velmi jasnou. Potom uvidíte nebe – je jenom modré. Uvidíte strom – je jenom zelený. Vaše mysl je jako čisté zrcadlo. Objeví se červená, zrcadlo je červené, objeví se bílá, zrcadlo je bílé. Někdo má hlad, dáte mu najíst, někdo má žízeň, dáte mu něčeho napít.

Netoužím po ničem pro sebe, pouze pro všechny bytosti. To je již osvícená mysl – to, čemu říkáme Velká láska, Velký soucit, Velká cesta bódhisattvy. Je to velmi prosté, není to nic těžkého.

Buddha řekl, že všechny bytosti mají buddhovskou přirozenost (tedy schopnost dosáhnout osvícení). Ale zenový mistr Džo Džu řekl, že pes buddhovskou přirozenost nemá. Kdo z nich má pravdu a kdo se mýlí?

Najdete-li odpověď, našli jste pravou cestu.

This article copyright © 2008 Kwan Um School of Zen

„Den osvícení“

Následující ukázka pochází z řeči zenového mistra Seung Sahn pronesené ke členům chrámu Hwa Gje Sa v Soulu večer před Dnem Buddhova osvícení. Podle tradice zůstávají buddhisté po celou tuto noc v meditaci, podobně jako Buddha před svým velkým osvícením Zenový mistr Seung Sahn udeří do stolu svou holí.

Co znamená tento úder?

Znamená, že není žádné osvícení, jehož by bylo možné dosáhnout, ani žádné osvícení, které by bylo možné ztratit. Kdysi dávno řekl jeden významný patriarcha:

„Udržujte mysl, která je čirá jako prostor.“ Když se podíváme ještě hlouběji do svého „já“ a pokusíme se ho najít, zjistíme, že je úplně prázdné – prázdné a čiré jako prostor. Naprostá prázdnota a nic k dosahování, to je naše původní mysl, naše původní podstata. Odtud jsme přišli a tam půjdeme. Proto tu není nic k dosahování a nic nelze ztratit. Všechny protiklady jsou odetnuty: dobré, zlé, správné, špatné, svaté a nesváte. Jsou-li všechny protiklady odetnuty, mluvíme o úplné prázdnotě. Ta je naší původní tváří, prvotním bodem. Dnes jsme se tu shromáždili, protože chceme tohoto bodu dosáhnout, a budeme praktikovat celou noc až do Dne Buddhova osvícení. Je tu několik lidí ze Západu s velkým nosem, kteří mnohokrát zůstali vzhůru a meditovali pozdě do noci; jsou tu také čtyři praktikující Rusové. Čím to, že naši členové Hwa Gje Sy sem nechodí častěji a nepraktikují víc? I kdybyste zůstali vzhůru po celou dnešní noc, stačí to? Musíme to udělat. Musíme dosáhnout místa, odkud jsme přišli a kam půjdeme. Scházíme se tu, abychom dosáhli osvícení. Když usilovně praktikujete, objeví se před vámi pravá cesta velmi jasně. A i když pak tohle tělo ztratíte, zůstává stále jasná. Proto toho musíme dosáhnout. Musíme dosáhnout svého pravého já. Všichni dnes zůstaneme vzhůru a budeme se sami sebe ptát:

„Co jsem?“ Kdo vlastně vodí tohle tělo po světě? Budeme-li v sobě udržovat tuto velkou otázku, dosáhneme jedné jasné a čisté věci. Dosáhneme-li jí, dosáhneme svého pravého „já“.

– Přeložil Jiří Lněnička

Copyright © 2009 Kwan Um School of Zen